

p f u r t s u f n c h d u e s l g o q j f u e t s y

Spelling - aan elkaar of vast - apostrof - klinkerbotsing - hoofdlettergebruik - koppelteken - tussen-s - woordbetekenis - betekenisverschillen
voorzetsels en voegwoorden - vervoeging van werkwoorden - vaste uitdrukkingen - woordgeslacht - voornaamwoorden - buigings-s

Taaltips Taaldienst

Periode
2012-2018

p g i r o d h s y r u z k q a f h y

Inhoudsopgave

1. Spelling	7
1.1 Samenstellingen	7
1.1.1 Samenstellingen met een Latijnse woordgroep en een zelfstandig naamwoord.....	7
1.1.2 Samenstellingen met online, privé, netto en maximum.....	9
1.1.3 Aaneenschrijven van samenstellingen	11
1.2 Apostrof	13
1.2.1 Grondwoord eindigt op korte klinker	13
1.3 Klinkerbotsing	15
1.3.1 Grieks of Latijns voorvoegsel.....	15
1.4 Hoofdlettergebruik	16
1.4.1 Ambten en functies	16
1.4.2 Ingeburgerde afkortingen.....	17
1.4.3 Rechtbanken.....	18
1.5 Koppelteken	19
1.5.1 Geografische aanduidingen.....	19
1.6 Tussen-s	20
1.6.1 Samenstellingen met ‘beheer’	20
1.7 Interpunctie	21
1.7.1 Spatiegebruik vóór leestekens.....	21
1.7.2 Komma tussen twee werkwoordsvormen.....	23
1.8 Cijfers	24
1.8.1 ‘En’ tussen duizendtallen.....	24
2. Woordbetekenis	25
2.1 Betekenisverschillen	25
2.1.1 Motivering of motivatie.....	25
2.1.2 Fysiek of fysisch	26
2.1.3 Ten slotte of tenslotte / Ten minste of tenminste.....	27
2.1.4 Zolang of zo lang.....	28
2.1.5 Artikels of artikelen	29
2.1.6 Onderhavig of onderhevig.....	30

2.1.7 Ernaar of er naar	31
2.1.8 Regio of gewest	32
2.2 Positieve en negatieve betekenis.....	33
2.2.1 Te danken aan versus te wijten aan.....	33
2.3 Bijna-synoniemen	34
2.3.1 Voortijdig versus vroegtijdig	34
3. Grammatica	35
3.1 Voegwoorden	35
3.1.1 'Gezien' of 'aangezien'	35
3.1.2 'Opdat' en 'zodat'	37
3.2 Voorzetsels	38
3.2.1 Met zich meebrengen	38
3.2.2 Voorbehouden aan of voor	39
3.2.3 Voorzien of voorzien in.....	40
3.2.4 Toegang toe of toegang tot	41
3.3 Werkwoorden.....	42
3.3.1 Dt-regels	42
3.3.2 Werkwoorden op 'en of op –en.....	43
3.3.3 Volgorde werkwoordelijke eindgroep	44
3.4 Woordgeslacht.....	46
3.4.1 Zijn of haar om te verwijzen naar zelfstandige naamwoorden	46
3.4.2 Zijn of haar bij aardrijkskundige naam	48
3.4.3 Zijn of haar om te verwijzen naar het geslacht	49
3.5 Voornaamwoorden.....	50
3.5.1 Aanwijzende voornaamwoorden	50
3.5.2 Betrekkelijke voornaamwoorden	51
3.6 Enkelvoud of meervoud.....	52
3.6.1 Enkelvoud dat als meervoud wordt beschouwd	52
3.6.2 Overeenkomst persoon en getal	53
3.7 Buigings-e	54
3.7.1 Het-woorden	54
3.8 Naamvalsvormen.....	56
4. Standaardtaal	57
4.1 Juist of fout.....	57
4.1.1 Voortzetten of verderzetten	57
4.1.2 Dezelfde of de zelfde	58
4.1.3 In bijlage, in de bijlage of als bijlage	59
4.1.4 Van zodra of zodra	60
4.1.5 Gemakkelijk of makkelijk.....	61
4.1.6 De jaren '90, de jaren 90 of de jaren negentig	62
4.1.7 Geïntegreerd beheersmodel of model van geïntegreerd beheer.....	63
4.1.8 Kortgeding of kort geding.....	64

4.1.9 Voorafgaandelijk, voorafgaand en vooraf.....	65
4.1.10 Kost of kosten	66
4.2 Leenvertalingen	67
4.2.1 Uit het Frans	67
4.2.1.1 Bilan - Cumul.....	67
4.2.1.2 Weerhouden.....	67
4.2.1.3 'Op punt zetten' of 'Op punt stellen'?	68
4.3 Specifieke RVA-terminologie.....	69
4.3.1 Terminologie in verband met de reorganisatie	69
4.3.2 Terminologie 'geneesheer' en 'arts' naar aanleiding van een nieuwe wet	71
4.4 Schrijftaal of spreektaal	72
4.4.1 Op het vlak van of op vlak van.....	72
4.5 Brieven en e-mails	73
4.5.1 Aansprekingen in brieven en e-mails	73
5. Bronnen.....	75

Spelling 1

1.1 Samenstellingen

1.1.1 Samenstellingen met een Latijnse woordgroep en een zelfstandig naamwoord

Vraag: *Is het ‘ad-hocoplossing’, ‘ad-hoc-oplossing’ of ‘adhocoplossing’?*

Antwoord: *‘Ad-hocoplossing’ en ‘ad-hoc-oplossing’ zijn allebei correct.*

Uitleg

Zowel ad-hocoplossing als ad-hoc-oplossing zijn correct. Omdat we in het Nederlands steeds meer de tendens hebben om samenstellingen aaneen te schrijven, valt **‘adhocoplossing’** ook te verdedigen. Anderzijds primeert de leesbaarheid van de woorden altijd op de taalkundige regels en wordt **‘adhocoplossing’** dus eerder afgeraden. De vormen **‘ad-hocoplossing’** en **‘ad-hoc-oplossing’** zijn wenselijker.

Ad-hocoplossing bestaat uit een **Latijnse woordgroep** (ad hoc) en een **zelfstandig naamwoord** (oplossing). Het geheel vormt een **samenstelling**. In samenstellingen die beginnen met zo’n **anderstalige, niet-Engelse woordgroep** wordt een streepje tussen die woorden gezet.

Voor de leesbaarheid mag er ook een **extra streepje** worden ingevoegd na het tweede woord, zoals in ad-hoc-oplossing in het bovenstaande voorbeeld.

Bv. *De experts nemen deel aan de vergaderingen van het beheerscomité van de RVA en aan ad-hocvergaderingen/ad-hoc-vergaderingen.*

Bv. *De ad-hocwerkgroep/ad-hoc-werkgroep legt per domein meetindicatoren vast.*

Bv. *Er moeten ad-hocanalyses/ad-hoc-analyses worden gemaakt voor dat probleem.*

Opmerking

Het Latijnse **ad hoc** komt ook voor ná een zelfstandig naamwoord. In dat geval is het geen samenstelling en staat er geen streepje, maar wel een spatie tussen alle woorden.

Bv. *Er werd een commissie ad hoc opgericht om de reglementaire wijzigingen te bespreken.*

Bv. *De opvolging van de boordtabellen en het uitvoeren van audits ad hoc zijn belangrijk.*

Bv. *De directeur zocht meteen naar een oplossing ad hoc.*

Extraatje

Ook andere samenstellingen met een Latijnse component volgen de hierboven beschreven regel.

Samenstelling	Latijnse component na substantief
ad-interimdirecteur / ad-interim-directeur	De directeur werd ad interim aangesteld.
a-prioribesluit / a-priori-besluit	Het besluit is a priori genomen.
pro-deoadvocaat / pro-deo-advocaat	De hulpverlening was pro deo.
pro-formabijdrage / pro-forma-bijdrage	We betaalden een financiële bijdrage van pro forma €1.
pro-memoriepost / pro-memorie-post	Het agendapunt werd pro memorie toegevoegd.
pro-ratavergoeding / pro-rata-vergoeding	De vergoeding wordt pro rata berekend.

1.1.2 Samenstellingen met online, privé, netto en maximum

Vraag: *Is het 'onlinecatalogus' of 'onlinecatalogus'/'privésector' of 'privé-sector'?*

Antwoord: *Onlinecatalogus en privésector zijn juist.*

Uitleg

Samenstellingen met woorden als continu, netto, minimum, maximum, vice, online worden in één woord geschreven, tenzij de klinkers botsen. In dat geval schrijven we een koppelteken.

Voorbeelden:

continuarbeider

netto-inkomen

netto-omzet

nettoloon

bestaansminimum

minimumbedrag

maximumgrens

capaciteitsmaximum

vice-eersteminister

onlinecatalogus

online-editing

onlineverbinding

Privé

In de spelling van '95 schreven we altijd een koppelteken bij samenstellingen met het woord privé. Sinds de spelling van 2005 krijgen samenstellingen met privé geen koppelteken meer:

Bv. privésector, privéaangelegenheid

Maar ook hier schrijven we wel een koppelteken bij botsende klinkers: privé-uitgave, privé-initiatief ...

Bijkomende opmerkingen

- Combinaties zoals netto operationele winst, waarbij netto niet wordt gevolgd door een zelfstandig naamwoord, worden los geschreven.
- De meervoudsvorm van minimum / maximum = minima / maxima.
- Als het rechterlid in samenstellingen met vice een eigenaam bevat, behoudt die zijn hoofdletters en spaties, en komt er een streepje na vice (bv. vice-Eerste Kamervoorzitter).
- Als online als bijvoeglijk naamwoord wordt gebruikt, staat het los. In dat geval krijgt het zelfstandig naamwoord de klemtoon.

een online medewerker = een medewerker die online is

een onlinemedewerker = een medewerker van de internetafdeling

→ Hetzelfde geldt voor **offline**.

-
- Samenstellingen met sociale zekerheid worden als één woord gespeld (zie ook 1.3. Aaneenschrijven van samenstellingen).

socialezekerheidsbijdrage

socialezekerheidsfonds

socialezekerheidsstelsel

...

Als je dat niet doet, kan het nogal vreemd lijken. Een **sociale zekerheidsbijdrage** bijvoorbeeld is een zekerheidsbijdrage die sociaal is. In de teksten die we hier bij de RVA schrijven, is het beter om de correcte schrijfwijze te hanteren.

Hetzelfde geldt voor samenstellingen zoals:

groenepepersaus (aangezien het gaat om saus van groene peper en niet om een pepersaus die groen is (→ groene pepersaus))

wittekoolsoep (aangezien het soep is van witte kool en geen koolsoep die wit is (→ witte koolsoep))

Als je dergelijke samenstellingen toch maar vreemd vindt en je niet voortdurend 'soep van ...' of 'saus van ...' wilt schrijven, kan je ook altijd de volgende schrijfwijze gebruiken, met een koppelteken:

groene-pepersaus

witte-koolsoep

...

Zo geef je aan dat de eerste delen samen horen.

1.1.3 Aaneenschrijven van samenstellingen

Vraag: *Is het ‘De sociale zekerheidsinstelling’, ‘De sociale-zekerheidsinstelling’ of ‘De socialezekerheidsinstelling’?*

Antwoord: *Alleen socialezekerheidsinstelling is juist.*

Uitleg

De algemene regel is dat **Nederlandse woorden aan elkaar worden geschreven**.

Bv. *survivalkit, extrastatutair, frontoffice, backoffice, Skypebegeleider, contactcenter, Leanmanagement, corebusiness*

Dat geldt ook voor langere samengestelde woorden:

Bv. *socialezekerheidssysteem, gelijkekansenbeleid, langetermijnplanning, teleconferentietechnieken, humanresourcesdiensten*

Omwille van de leesbaarheid **mag** eventueel een koppelteken, maar het gebruik van een **spatie is meestal fout**.

Bv. *Skype-begeleider, Word-document*

Opmerking

Soms is het gebruik van een koppelteken echter verplicht:

- wanneer **een van de delen een afkorting is**.

Bv. *NOC-opleiding, ondernemings-cao*

- **bij botsende klinkers**

Bv. *sociale-inspectiediensten*

- wanneer een van de delen een ‘uithoeks spatiewoord’ (bv. *ad hoc, déjà vu, pro Deo*) is. Zie daarover ook 1.1. Samenstellingen met een Latijnse woordgroep en een zelfstandig naamwoord.

Bv. *ad-hocbeslissing, déjà-vugevoel, pro-Deoadvocaat*

Opmerking 2

Enkel in een paar **uitzonderlijke gevallen** schrijven we een **spatie**.

- wanneer het linkerdeel van een samenstelling een woordgroep is die met een cijfer begint, wordt de spatie van de woordgroep bewaard.

Bv. *50 eurobiljet, 1 aprilgrap*

- in eigennamen bij een samenstelling, afleiding of verbuiging.

Bv. *Koningin Elizabethwedstrijd, Rode Kruispost, Van Dalewoordenboeken*

Let op!

Soms krijg je een andere betekenis wanneer je ten onrechte een spatie schrijft.

Enkele voorbeelden:

hogeschool -> haute école

hoge school -> école haute (In dit geval gaat het om een groot schoolgebouw)

socialezekerheidsinstelling -> organisme de sécurité sociale

sociale zekerheidsinstelling -> organisme social de sécurité

sociale-inspectiedienst -> service d'inspection sociale

sociale inspectiedienst -> service social d'inspection

interne-auditfuncties -> fonctions d'audit interne

interne auditfuncties -> fonctions internes d'audit

in de RVA-kantoren en -directies -> dans les bureaux et les directions de l'ONEM

in de RVA-kantoren en directies -> dans les bureaux de l'ONEM et directions

vertrekvakantiegeld -> pécule de sortie

vertrek vakantiegeld -> départ du pécule de vacances

lage-emissiezone -> zone de faibles émissions

lage emissiezone -> zone basse d'émissions

ticketnummer -> numéro de ticket

ticket nummer -> ticket numéro

tijdelijke-werkloosheidsuitkeringen -> allocations de chômage temporaire

tijdelijke werkloosheidsuitkeringen -> allocations temporaires de chômage

Voor Engelse (leen)woorden zijn er nog veel extra regels en uitzonderingen. Hier zijn al een paar voorbeelden:

multiplechoice-test / multiplechoicetest (koppelteken mag maar moet niet), up-to-date, lay-out, e-mailadres, to-dolijst, e-pv, second opinion, non-profit, housewarmingparty, mailinglist, online-verbinding

Maar hoe zit het dan met woorden als 'tenslotte' en 'ten slotte', 'teveel' en 'te veel'? Ook hier is er een verschil in betekenis. Meer uitleg daarover vind je in het hoofdstuk Woordbetekenis, 1.3 Ten slotte of tenslotte / Ten minste of tenminste.

1.2 Apostrof

1.2.1 Grondwoord eindigt op korte klinker

Vraag: *Is het 'dimona's' of 'dimonas'?*

Antwoord: *Correct is 'dimona's'.*

Uitleg

Een weglatingsteken – ook wel apostrof of afkappingsteken genoemd – wordt in vijf verschillende gevallen gebruikt.

a) Meervoud of bezitsvorm

Het weglatingsteken wordt ten eerste gebruikt als we met de toevoeging van een 's' de meervouds- of bezitsvorm van een zelfstandig naamwoord willen uitdrukken. Het zelfstandig naamwoord eindigt in dat geval op een enkele 'a', 'e', 'i', 'o', 'u' of op een 'y'. Het weglatingsteken wordt gebruikt om de open lettergreep 'open' te houden.

Bv. Dimona's registreren.

Bv. Monique Dury's artikel in Fedra.

We schrijven de 's' vast aan het zelfstandig naamwoord als er **geen uitspraakverwarring** mogelijk is en/of als het grondwoord eindigt op een **medeklinker**.

Bv. De inrichting van de werkloosheidsbureaus.

Bv. De wijziging in de ontwikkelcirkels is een van de hervormingen.

b) Bezitsvorm bij sisklank

Het weglatingsteken wordt ten tweede gebruikt om een bezitsvorm van een zelfstandig naamwoord aan te duiden dat eindigt op een sisklank, namelijk een 'x' of een 's'.

Bv. Georges Carlens' toespraak op de studiedagen.

c) Meervoudsvorm afkortingen, speciale tekens/symbolen of letters

Een derde gebruik van het weglatingsteken is wanneer er een meervoudsvorm wordt gebruikt van **afkortingen, speciale tekens/symbolen of letters**:

Bv. Elke directie heeft twee JAP's.

Bv. Hierbij vindt u informatie over de SO4'en.

Bv. 'Multichannel' schrijf je met twee n'en.

d) Verkleinwoord met 'tje' scheiden

Ten vierde wordt het weglatingsteken gebruikt om het verkleinwoord met 'tje' te scheiden van een zelfstandig naamwoord dat **eindigt op een 'y' of op een 'u'** die wordt uitgesproken als de 'oe' van boek.

Bv. Een medewerkster van die directie heeft een baby'tje gekregen.

Bv. Mess & Kantine serveerde een heerlijk tiramisu'tje.

e) Weglaten letters of cijfers

Een vijfde en veel voorkomend gebruik van het weglatingsteken vinden we bij woorden waar **letters of cijfers worden weggelaten**.

Bv. De medewerkers kunnen beginnen te werken vanaf 7 uur 's ochtends.

Bv. Sinds '95 zijn de specifieke verloven van kracht.

Het weglaten van letters heeft in sommige gevallen te maken met het oude lidwoord 'des' dat uit het Nederlands is verdwenen. Vroeger schreef men namelijk 'des ochtends' en 'des avonds', maar in het hedendaagse Nederlands wordt dat lidwoord als oubollig beschouwd en wordt de verkorte vorm dus gebruikt.

Opmerking

*Als een zin begint met een apostrof dan wordt niet het verkorte woord, maar wel het **eerstvolgende woord** met een hoofdletter geschreven.*

We schrijven dus: 's Avonds was er een activiteit met de Vriendenkring.

En niet: 'S avonds was er een activiteit met de Vriendenkring.

Ook de woordafbreking van een woord met een apostrof loont de moeite om te vermelden. **We breken een woord met een apostrof af met een liggend streepje**: de apostrof verdwijnt dus.

Zo krijgen we:

De syllabus over Toelaatbaarheid is een heel uitgebreid document en bevat dus heel wat A4-tjes: het is een referentiewerk voor alle WB's.

1.3 Klinkerbotsing

1.3.1 Grieks of Latijns voorvoegsel

Vraag: *Is het 'reïntegratie' of 're-integratie'?*

Antwoord: *Correct is 're-integratie'.*

Uitleg

Er bestaan **ongelede** woorden (werk, bureau ...), **afleidingen** (woorden die gevormd worden doordat er een voor- of achtervoegsel aan toegevoegd wordt: bureautje, telecommunicatie ...) en samenstellingen (combinaties van twee of meerdere woorden: werkloosheidsuitkering, koffieautomaat ...).

a) Samenstellingen

Bij samenstellingen wordt **klinkerbotsing** vermeden door een koppelteken.

Bv. gala-avond, bureau-inhoud

b) Afleidingen

Bij ongelede woorden en afleidingen wordt **klinkerbotsing** vermeden door een trema:

Bv. beïnvloeden, geërfd

Uitzondering

Een afleiding met een **voorvoegsel van Griekse of Latijnse oorsprong** behandelen we als een samenstelling. Daardoor krijgt de afleiding bij klinkerbotsing een koppelteken.

Bv. co-ouder, re-integratie

Enkele voorbeelden van voorvoegsels van Griekse of Latijnse oorsprong: anti-, bi-, co-, macro-, re-, tri-.

Opmerking

Wanneer we dat voorvoegsel niet los kunnen zien van het grondwoord, wordt de afleiding behandeld als een ongeleed woord. Het krijgt bij klinkerbotsing dus toch een trema.

Bv. coördinatie, reünie

1.4 Hoofdlettergebruik

1.4.1 Ambten en functies

Vraag: *Is het 'minister' of 'Minister' en 'ministerie' of 'Ministerie'?*

Antwoord: *De schrijfwijze hangt af van de aard van het substantief.*

Uitleg

a) Instellingen, diensten, organisaties ...

Voor de namen van instellingen, diensten, organisaties en dergelijke gebruik je volgens de huidige spellingsregels nog steeds een hoofdletter.

Bv. de Europese Commissie, het Hof van Cassatie

b) Persoon

Woorden die een persoon aanduiden, krijgen een kleine letter.

Bv. De brief werd overgemaakt aan de minister.

c) Soortnamen

Soortnamen krijgen ook een kleine letter.

Bv. Die vraag moet worden beantwoord door het bevoegde ministerie of kabinet.

Bv. We stellen een daling van de werkloosheid vast voor de drie gewesten.

Bv. Een werkloosheidsbureau telt ongeveer twintig diensten.

Ook wanneer er een **specificering** op volgt, behouden die soortnamen hun kleine letter. Het is de specificering die de hoofdletter krijgt.

Bv. het proces Loopbaanonderbreking, de commissie Externe Betrekkingen

Op die regel bestaat één uitzondering: de woorden **ministerie en staatssecretariaat** worden wél met een hoofdletter geschreven wanneer er een specificering op volgt. Ze worden dan beschouwd als deel van de naam.

Bv. het Ministerie van Landsverdediging, het Staatssecretariaat voor Mobiliteit

Opmerking

Die uitzondering geldt **NIET voor persoonsnamen**. Het woord minister krijgt dus ook in dit geval géén hoofdletter.

Bv. de minister van Werk

1.4.2 Ingeburgerde afkortingen

Vraag: *Is het 'PDF' of 'pdf'?*

Antwoord: *De meningen verschillen.*

Uitleg

Volgens Taaladvies en de Taalunie wordt 'pdf' met kleine letters geschreven.

Volgens Van Dale is ook PDF mogelijk als het gaat om het formaat voor het uitwisselen van elektronische documenten, pdf wordt volgens het woordenboek gebruikt voor een document in PDF-formaat. Er is dus sprake van twee inhoudelijk verschillende begrippen.

Pdf is een **initiaalwoord**, een **afkorting** die is gevormd met de **eerste letters van de afzonderlijke woorden** waar ze voor staat (portable document format) en **waarbij alle letters apart worden uitgesproken**: P-D-F. Een initialwoord heeft **geen punten**.

Een **nieuw** initialwoord wordt vaak **aanvankelijk met hoofdletters** geschreven. Als het bovendien ontleend is aan een **andere taal**, blijven de **hoofdletters behouden** zolang het initialwoord als vreemdtaalg aanvoelt.

Eenmaal **ingeburgerd**, veranderen de hoofdletters meestal in **kleine letters**.

Aanvankelijk werd dus de spelling 'PDF' gebruikt, maar inmiddels is het begrip ingeburgerd en wordt pdf met kleine letters geschreven.

Ook andere vaak gebruikte initialwoorden zoals nv, bvba, vzw, btw, sms, pc enz. worden op **dezelfde manier gespeld**: zonder puntjes en zonder hoofdletters.

Bv. *Een pdf van het document wordt automatisch opgeslagen in de module M33.*

Bv. *De firma betaalde sinds 2005 geen btw meer.*

Bv. *Tijdens de werfcontrole werd duidelijk dat de bvba in overtreding was.*

Opmerkingen

PDF wordt wél nog met een hoofdletter geschreven als het in een samenstelling wordt gebruikt.

Bv. *In de bijlage vindt u het gevraagde PDF-document.*

Het meervoud van de initialwoorden wordt gevormd aan de hand van een apostrof en een 's'.

Bv. *De RVA controleert vaak bvba's.*

Bv. *Vorderingen ten opzichte van organisaties met een aparte juridische structuur zoals vzw's moeten op specifieke rekeningen worden geboekt.*

Bv. *Aanduidingen van de juridische structuur, zoals 'nv's', worden niet genoteerd in het programma.*

1.4.3 Rechtbanken

Vraag: *Welke rechtbanken krijgen een hoofdletter?*

Antwoord: *Rechtbanken die uniek zijn (waar er maar één van is) krijgen een hoofdletter. Andere worden met een kleine letter geschreven.*

Uitleg

Rechtbank, hof, raad ... zijn **soortnamen** en geen eigennamen, wat maakt dat we **geen hoofdletter** moeten gebruiken. De volgende Belgische instellingen worden met een kleine letter geschreven:

*arbeidshof
arbeidsrechtbank
correctionele rechtbank
hof van beroep
jeugdrechtbank
krijgsraad
politierechtbank
rechtbank van eerste aanleg
rechtbank van koophandel
strafuitvoeringsrechtbank
vredegerecht*

Die rechtbanken, hoven en raden zijn immers **niet uniek**: er zijn er meerdere van in België.

Ook als we verwijzen naar **één specifieke rechtbank** schrijven we **kleine letters**.

Bv. *Het arbeidshof oordeelde over de zaak.*

Bv. *De arbeidsrechtbank van Gent.*

Opmerking:

*In bepaalde teksten is het mogelijk dat bv. ‘de Arbeidsrechtbank van Gent’ met een hoofdletter wordt geschreven. Dat gebruik van de hoofdletter is echter **niet officieel** en wordt dus niet algemeen aanvaard.*

Maar:

*Namen van **unieke instellingen** worden in de taalkunde beschouwd als eigennamen en krijgen dus wel een hoofdletter. Bijvoorbeeld:*

*het Grondwettelijk Hof
het Hof van Cassatie
het Hoog Militair Gerechtshof
de Raad van State
het Rekenhof*

Bv. *Een arrest van het Hof van Cassatie wordt ontvangen via de advocaat bij het Hof van Cassatie.*

Bv. *Het Hof heeft geoordeeld dat de reglementering niet van toepassing was.*

De hoofdletter blijft behouden indien er verwezen wordt naar het Hof van Cassatie met ‘Hof’.

1.5 Koppelteken

1.5.1 Geografische aanduidingen

Vraag: *Is het 'West-Vlaamse' minister of 'Westvlaamse' minister?*

Antwoord: *Correct is 'West-Vlaamse minister'.*

Uitleg

Veel aardrijkskundige namen die uit 2 delen bestaan, krijgen een koppelteken.

Dat is het geval wanneer een samengestelde aardrijkskundige naam bestaat uit **een rechterlid dat zelf een aardrijkskundige naam is** en uit een linkerlid dat een bijvoeglijk naamwoord is, zoals Belgisch, Frans, Latijns, Nederlands, Vlaams, Noord, Oost, Zuid of West.

Bv. *De provincie West-Vlaanderen heeft een lage werkloosheidsgraad.*

Samenstellingen, afleidingen en buigingsvormen behouden de spelling van het grondwoord (hoofdletters, spaties en koppeltekens).

Bv. *De West-Vlaamse minister maakt voor het eerst deel uit van de federale regering.*

Bv. *In die WB's werken veel Oost-Vlamingen.*

Zo schrijven we ook Noord-Oost-Vlaanderen wanneer we het hebben over het noorden van de provincie Oost-Vlaanderen. Noordoost-Vlaanderen bestaat ook, maar betekent het noordoosten van Vlaanderen.

Uitzondering

Enkele oudere historische namen en samenstellingen en afleidingen worden zonder koppelteken aaneengeschreven.

Bv. *Oostduinkerke, Nieuwpoort, Nedersaksen*

1.6 Tussen-s

1.6.1 Samenstellingen met 'beheer'

Vraag: *Is het 'beheerscherm' of 'beheersscherm'?*

Antwoord: *Ze zijn allebei correct, maar naar analogie met onder andere 'beheerscomité' schrijven we best 'beheersscherm'.*

Uitleg

In een aantal samenstellingen en afleidingen wordt een zogenaamde 'tussen-s' geschreven. In principe schrijven we die 's' **wanneer we ze horen**.

Er zijn vier specifieke gevallen:

a) Het linkerdeel eindigt niet op een sisklank en het tweede deel begint niet met een sisklank.

In dat geval schrijven we alleen een tussen-s wanneer we een 's' horen.

Bv. activeringsprocedure (activering + s + procedure)

Bv. werkloosheidsdossier (werkloosheid + s + dossier)

Bv. dienstvergadering (dienst + vergadering)

b) Het linkerdeel eindigt op een sisklank en het tweede deel begint met een sisklank.

In dat geval schrijven we geen tussen-s.

Bv. aanwijfsstok (aanwijs + stok)

c) Het linkerdeel eindigt op een sisklank, maar het tweede deel begint niet met een sisklank.

In dat geval schrijven we geen verbindings-s.

Bv. onderwijsinstelling (onderwijs + instelling)

d) Het linkerdeel eindigt niet op een sisklank maar het tweede deel begint wel met een sisklank.

In dat geval schrijven we een tussen-s wanneer er ook een tussen-s geschreven wordt in een samenstelling of afleiding die met hetzelfde woord begint.

Bv. handelszaak (handel + s + zaak) want handelsmissie (handel + s + missie)

Aangezien we bij de RVA spreken van het 'beheerscomité' (beheer + s + comité), de 'beheersboekhouding' (beheer + s + boekhouding) en van de 'beheerskosten' (beheer + s + kosten), schrijven we dus best ook beheersscherm (beheer + s + scherm).

1.7 Interpunctie

1.7.1 Spatiegebruik vóór leestekens

Vraag: *Moeten er spaties voor leestekens staan?*

Antwoord: *Er worden doorgaans weinig spaties gebruikt bij leestekens.*

Uitleg

Een kort overzicht van de meest voorkomende leestekens:

De **dubbelepunt** wordt – in tegenstelling tot in het Frans – niet voorafgegaan door een spatie. Na een dubbelepunt volgt echter wel een spatie.

Bv. *De voordelen van lean management: snel, efficiënt en praktisch.*

Hetzelfde geldt voor de **puntkomma**, het **uitroepteken**, het **vraagteken** en de **komma**.

Bv. *Tabstops op: 0,5; 1; 1,5; 2 en 2,5 cm.*

Bv. *Veel leesgenot! Tot binnenkort voor een nieuwe Dixit!*

Bv. *Hoeveel zeg je?*

Bv. *Ierland heeft, net zoals Griekenland, hoge werkloosheidscijfers.*

Ook bij **aanhalingstekens** is de regel eenvoudig: het eerste aanhalingsteken wordt voorafgegaan door een spatie en kleeft tegen het begin van het aangehaalde woord, of tegen het eerste woord van de aangehaalde zin. Het tweede aanhalingsteken kleeft tegen het einde van het aangehaalde woord of de aangehaalde zin en wordt gevolgd door een spatie.

Bv. *De werkzoekende zei: 'Ik heb dat verslag al vaak gelezen.'*

Bv. *Bij de RVA wordt de techniek 'datamining' gebruikt.*

Het **beletselteken** is een ander verhaal. Het al dan niet plaatsen van een spatie is namelijk afhankelijk van de plaats van het beletselteken.

Zo wordt het beletselteken gevolgd door een spatie als het aan het einde van een woord staat en dus het woord afbreekt:

Bv. *De werkdruk is potverd... hoog genoeg.*

In bovenstaand geval is er geen spatie vóór het beletselteken omdat het woord – hier een taboe-woord – wordt afgebroken. Het beletselteken vervangt dus de overige letters van het woord.

Er zijn wél spaties voor en na het beletselteken als het aan het einde van een zin staat, in een zin of bij een onvolledige opsomming:

Bv. *De facilitator wist niet of hij misschien ... Hij liet zich niet beïnvloeden.*

Bv. *Het resultaat is ... tevreden klanten!*

Bv. *Frans, Nederlands, Engels ... zijn talen waarmee RVA-medewerkers worden geconfronteerd.*

Bv. *Is er sprake van werklozen, werkzoekenden, uitkeringstrekkers ...?*

Er volgt geen eindpunt na een beletselteken, want het derde puntje ervan vormt de zinsafsluiting. Als de zin op een vraagteken of uitroepteken eindigt, komt dat leesteken meteen achter het derde puntje en is er dus geen spatie.

Het **gedachtestreepje** krijgt dan weer wel twee spaties: eentje ervoor en eentje erna.

Bv. Als je daarop drukt, krijg je – afhankelijk van het model – twee of drie bieptonen te horen.

Afsluitende opmerking:

Tussen twee zinnen komt er ook maar één spatie. Vroeger (in de tijd van de typemachines) werden er wel twee spaties gezet om een duidelijk onderscheid te maken dat de ene zin eindigde en een nieuwe zin begonnen was. Tegenwoordig (met tekstverwerkers) is dat niet meer nodig.

1.7.2 Komma tussen twee werkwoordsvormen

Vraag: *Moet er een komma staan tussen de twee werkwoordsvormen in de volgende zin: 'Toen de chef zijn antwoord gaf, was de medewerker heel verrast'?*

Antwoord: *Een komma is nodig om verwarring te vermijden.*

Uitleg

Vaak bestaat er twijfel over het al dan niet schrijven van de komma, maar ze is dus wel degelijk noodzakelijk tussen **twee vervoegde werkwoorden** om verwarring te vermijden.

Bv. *Toen de voorzitter zijn akkoord gegeven had, sloot men de vergadering af.*

Bv. *Zoals ik u aan de telefoon zei, zal u een van de volgende dagen een brief ontvangen.*

Bv. *Omdat de werkloze geen antwoord gaf, heeft de facilitator zelf het initiatief genomen.*

Uitzondering:

In **zeer korte samengestelde zinnen** is de **komma** wel mogelijk, maar **vaak overbodig**.
Bijvoorbeeld:

Bv. *Waar hij woont is onbekend.*

Bv. *Deze aangifte invullen is niet gemakkelijk.*

Een komma is ook noodzakelijk als de lezer zonder komma op het verkeerde been zou worden gezet. Daarom ook de volgende gouden regel: zet een komma indien de werkwoordsvormen in eenzelfde zin voor leesproblemen kunnen zorgen. In het onderstaande voorbeeld is de eerste versie minder leesbaar dan de tweede:

Toen de chef zijn speech bedacht had iedereen veel hoop op een boeiend betoog.

Toen de chef zijn speech bedacht, had iedereen veel hoop op een boeiend betoog.

1.8 Cijfers

1.8.1 'En' tussen duizendtallen

Vraag: *Is het 'tweeduizend zes' of 'tweeduizend en zes'?*

Antwoord: *Ze zijn allebei correct, maar 'tweeduizend zes' is niet gangbaar in Vlaanderen.*

Uitleg

Bij de getallen van **honderd(en)een tot en met honderd(en)twalf** en bij de getallen van **duizend (en) een tot en met duizend (en) twalf** kan er **tussen** de twee delen van het **telwoord** het voegwoord **'en'** worden geplaatst, **maar** 'en' kan **ook** worden **weggelaten**. Deze regel geldt **ook voor veelvoud**en van honderd en duizend.

Vanaf honderddertien en duizend dertien zijn **alleen** de **vormen zonder 'en'** gangbaar.

Bv. De aanvragen lagen dit jaar boven de duizend elf/duizend en elf.

Bv. In dat WB werden per ongeluk vierhonderdtien/vierhonderdentien documenten afgedrukt.

Bv. De Sociale dienst kreeg vorig jaar tweehonderdachttien oproepen te verwerken.

Uitzonderingen

In enkele **vaste combinaties en uitdrukkingen** is de **invoeging** van **'en'** wél **verplicht**. 'En' is bijvoorbeeld niet weglaatbaar in de combinatie sprookjes van **Duizend-en-een-nacht** of in een titel als **honderdeneen manieren** om een dossier correct af te handelen.

Belangrijk

We schrijven **getallen aaneen tot en met het woord duizend**. **Daarna** volgt een **spatie**. We schrijven honderdentwee dus aaneen, maar duizend en zes met spaties.

Opmerking

'Tweeduizend zes' is minder gangbaar in Vlaanderen dan in Nederland.

Woord- betekenis

2.1 Betekenisverschillen

2.1.1 Motivering of motivatie

Vraag: *Is het 'motivering' of 'motivatie'?*

Antwoord: *'Motivering' en 'motivatie' zijn voor een deel synoniemen.*

Uitleg

Alleen **'motivatie'** kan betekenen **'aanmoediging, stimulans'** en alleen **'motivering'** kan betekenen **'argument, (beweeg)reden'**.

De algemene betekenis van 'motivatie' en 'motivering' is 'het motiveren', het aangeven van motieven of het aanmoedigen om iets te doen.

a) Motivatie

Twee specifieke betekenissen van 'motivatie' zijn **'bereidheid tot doelgericht gedrag'** en **'het geheel van factoren die iemands gedrag bepalen'**.

Bv. *De motivatie van de werkloze om te solliciteren, was ver te zoeken.*

Bv. *Het diensthoofd vroeg zijn medewerker wat zijn motivatie was om van functie te veranderen.*

b) Motivering

Een specifieke betekenis van 'motivering' is **'datgene waarmee men iets motiveert, argument, reden, beweeggrond'**.

Bv. *De leden van het evaluatiecomité gaven hun motivering voor het toekennen van de opdracht aan die onderneming.*

2.1.2 Fysiek of fysisch

Vraag: *Is het 'fysiek' of 'fysisch'?*

Antwoord: *Er is een betekenisverschil.*

Uitleg

Fysiek en fysisch hebben allebei Griekse wortels, maar wel een andere betekenis. Zo heeft **'fysiek'** betrekking op het **lichamelijke aspect**, de natuurlijke gesteldheid (van het lichaam) en **'fysisch'** op de **natuur(kunde)**. 'Fysisch' heeft dus meer te maken met fysica, natuurkunde.

Bv. *De zwaartekracht is een fysisch verschijnsel.*

Bv. *Die medewerker heeft fysische geografie gestudeerd.*

Bv. *Telewerkers worden niet beoordeeld op hun fysieke aanwezigheid, maar op hun eindresultaat.*

Bv. *Fysieke schade behoort tot de psychosociale risico's.*

In **België** wordt soms fysisch gebruikt in contexten waarin fysiek moet worden gebruikt. **Fysisch** is in die zin echter **geen standaardtaal**.

2.1.3 Ten slotte of tenslotte / Ten minste of tenminste

Vraag: *Is het 'ten slotte' of 'tenslotte' en 'ten minste' of 'tenminste'?*

Antwoord: *Er is een betekenisverschil.*

Uitleg

De schrijfwijze hangt af van de betekenis.

Het zijn eigenlijk telkens twee verschillende woorden of uitdrukkingen met dus een verschillende betekenis.

Je kan het vergelijken met een klein kind, wat niet hetzelfde is als een kleinkind of een hoge school, wat iets anders betekent dan een hogeschool.

a) Ten slotte / tenslotte

Ten slotte = tot slot, tot besluit, als laatste

Bv. Daartoe zal de RVA moeten besparen op energie, water en papier, zijn afval zo goed mogelijk moeten sorteren, een ecologisch aankoopbeleid moeten voeren en, ten slotte, zijn medewerkers sensibiliseren over verantwoord ecologisch gedrag.

Tenslotte = welbeschouwd, eigenlijk, per slot van rekening, op de keper beschouwd

Bv. De medewerkster kwam veel te laat op haar werk maar haar baas trof geen sanctie. Ze kon er tenslotte ook niet aan doen dat de weg versperd was door een ongeval.

b) Ten minste / tenminste

Ten minste = minstens

Bv. De werkloze kan in bepaalde gevallen worden uitgesloten van het genot van uitkeringen gedurende ten minste 1 week en ten hoogste 13 weken.

Tenminste = althans

Bv. Tientallen concrete verbintenissen werden aangegaan en volledig nagekomen, tenminste langs de zijde van een van beide partijen.

c) Te veel / teveel

Te veel = het tegenovergestelde van 'te weinig'

Bv. Er werden te veel initiatieven tegelijk gelanceerd waardoor verschillende projecten niet vlot verliepen.

Teveel = een overmaat. 'Het teveel' is een zelfstandig naamwoord.

Bv. Die maatregel beperkt het risico van een teveel aan voorschotten wanneer de economie sneller zou herstellen dan voorzien.

d) Te kort / tekort

Te kort = niet lang genoeg

Bv. Soms is de kabel te kort om het scherm op een ergonomische manier te plaatsen.

Tekort = ontbrekende hoeveelheid

Bv. Het tekort aan personeel zorgde voor een te hoge werkdruk.

2.1.4 Zolang of zo lang

Vraag: *Is het 'zolang' of 'zo lang'?*

Antwoord: *Er is een betekenisverschil.*

Uitleg

'Zolang' wordt in één woord geschreven als het een **voegwoord** is dat **'gedurende de tijd dat'** betekent.

Bv. *Zolang er geen zekerheid is over de bevoegdheidsoverdracht, blijft het personeel in het ongewisse.*

Zolang kan ook worden gebruikt als een **bijwoord** met als betekenis 'voor die tijd'.

Bv. *Ga jij maar zolang bij het onthaal werken.*

Zo lang wordt in **twee woorden** geschreven als het wordt gebruikt met de letterlijke betekenis 'van die lengte of tijdsduur'.

Bv. *Moest die vergadering echt zo lang duren?*

Bv. *Het WB is twee keer zo lang als het breed is.*

In plaats van het voegwoord **zolang** is het ook mogelijk om zo lang als te gebruiken. In deze woordgroep is zo lang **geen voegwoord** en wordt het dus in **twee woorden** geschreven (als is hier wel een voegwoord). Je kan het vergelijken met de woordgroep 'zo goed als ik kan' en 'zo gauw als het lukt', waar je ook 'zo goed' en 'zo gauw' nooit aan elkaar zou schrijven.

Tip

Zo lang en zolang krijgen een **andere klemtoon**. Zo lang in twee woorden krijgt twee keer een klemtoon (zó láng) en bij zolang in één woord wordt enkel de 'a' benadrukt (de zogenaamde eenheidsklemtoon). Als je twijfelt, kan je dus aan de hand van de **uitspraak** uitsluitsel vinden.

Bv. *De toespraak was zo lang dat sommigen naar buiten zijn gegaan.*

Bv. *Zolang niet alle aspecten van de reorganisatie zijn geregeld, blijft er werk aan de winkel.*

Opmerking

*De vaste combinatie **net zo lang tot** is even correct als **net zolang tot**. Hier is dus geen twijfel mogelijk!*

2.1.5 Artikels of artikelen

Vraag: *Is het 'artikels' of 'artikelen'?*

Antwoord: *'Artikelen' is formeler dan 'artikels'.*

Uitleg

Als meervoud van artikel is in alle betekenissen zowel artikelen als artikels correct. Zowel de vorm die eindigt op -en als die op -s wordt gebruikt, ook in samenstellingen.

Bv. *In sommige wetsartikelen/wetsartikels wordt in een beperkt aantal gevallen om het even wie het misdrijf pleegt, met straffen bedreigd.*

Bv. *Er zijn al verschillende krantenartikels/krantenartikelen geschreven over de reorganisatie van de RVA.*

Opmerking:

Wanneer een woord een meervoud heeft op -en én op -s, wordt het meervoud op -en vaak beschouwd als formeler. Vandaar ook dat meestal 'artikelen' geschreven wordt in de betekenis van wetsartikelen en 'artikels' meer gebruikt wordt voor bijvoorbeeld artikels in een krant.

Ook in een juridische context wordt meestal de voorkeur gegeven aan 'artikelen'. Maar 'artikels' is sowieso nooit fout.

2.1.6 Onderhavig of onderhevig

Vraag: *Is het 'onderhavig' of 'onderhevig'?*

Antwoord: *Er is een betekenisverschil.*

Uitleg

Onderhevig zijn aan betekent 'lijden aan, nadelige gevolgen ondervinden van'. Onderhavig is juist wanneer het betekent 'waarvan nu sprake is, waarmee we nu te maken hebben'.

Bv. *Het onderhavige geval.*

Etymologie

In het Middelnederlands kwamen onderhavig en onderhevig allebei voor in de betekenis 'onderworpen/lijdend (aan)'. De standaardvorm werd uiteindelijk onderhevig. In de negentiende eeuw kwam onderhavig ook weer in gebruik, maar nu in de betekenis 'waarvan sprake is'. Die betekenis was ontstaan onder invloed van de Duitse constructie 'die unterhabene Sache'. Aanvankelijk vond men dit germanisme maar niets, maar toch raakte onderhavig in zijn 'nieuwe' betekenis helemaal ingeburgerd.

Opgelet

In de betekenis van 'het voor ons liggend(e)' is onderhavig niet gangbaar in de standaardtaal. We schrijven: deze wet, dit besluit, deze verordening, dit verslag.

De zin: 'U vindt het antwoord in de onderhavige taaltip' is dus niet correct. Correct is: 'U vindt het antwoord in deze taaltip'.

2.1.7 Ernaar of er naar

Vraag: *Wanneer is het 'er naar' of 'ernaar'?*

Antwoord: *Er is een betekenisverschil.*

Uitleg

Volgens de Taaltelefoon schrijven we **ernaar aan elkaar** als de combinatie een **voornaamwoordelijk bijwoord** is. Dat is het geval als je de combinatie kan **vervangen** door het **oorspronkelijke voorzetsel** en een **naamwoord**. Dat klinkt bijzonder ingewikkeld, maar als je de voorbeelden bekijkt, wordt een en ander duidelijk:

Bv. *De RVA streeft ernaar zijn resultaten te behalen.*

(de RVA streeft naar iets, naar het behalen van zijn resultaten)

Bv. *De werkloze keek ernaar uit een positieve evaluatie te krijgen.*

(de werkloze keek uit naar iets, naar het krijgen van een positieve evaluatie)

Bv. *De stafmedewerker heeft ernaar gebeld.*

(de stafmedewerker heeft ergens naar gebeld, bijvoorbeeld naar een andere overheidsdienst)

Andere voorbeelden: *ernaar luisteren, ernaar gedragen, ernaar verlangen.*

Als je de bovenstaande vervangingsproef niet kan toepassen, moet 'er naar' in twee woorden worden geschreven, omdat die twee woorden elk naar een ander zinsdeel verwijzen.

Bv. *Wie komt er naar de vergadering?*

Bv. *Je gaat naar het centraal station en je gaat er naar links. (je kan hier 'er' vervangen door 'daar')*

2.1.8 Regio of gewest

Vraag: *Is het 'regio' of 'gewest'?*

Antwoord: *Er is een betekenisverschil.*

Uitleg

In de zin 'Sinds 2014 werd de bevoegdheid voor dienstencheques toegewezen aan de 3 regio's.' is regio fout. De bevoegdheid voor dienstencheques werd niet toegewezen aan eender welke regio, maar aan de 3 gewesten van ons land.

Een regio is een streek, een gebied met een bepaald karakter.

Bv. *De regio van Zuid-West-Vlaanderen is bekend om zijn uitgebreide kmo-landschap.*

Bv. *Voka West-Vlaanderen en de Franse regio Les Hauts-de-France sloten een partnerschap.*

Bv. *De kandidaat verwijst naar zijn kennis van de regio La Louvière.*

Bv. *De werkzoekende zoekt werk in de regio De Panne – Diksmuide.*

Een gewest is een gebiedsgebonden overheid in België die een zekere autonomie en specifieke bevoegdheden heeft.

Met het woord 'gewesten' verwijzen we dus naar het Vlaamse Gewest, het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest en het Waalse Gewest.

Bv. *De bevoegdheid werd overgedragen aan de gewesten.*

Bv. *De beslissingen over vrijstellingen worden genomen door de gewesten.*

Merk ook op dat zowel 'regio' als 'gewest' zonder hoofdletter worden geschreven. Alleen als het woord 'gewest' deel uitmaakt van de officiële naam van een gewest, krijgt het een hoofdletter.

In het Frans is er maar één woord voor de beide termen, maar het betekenisverschil zit in de hoofdletter:

Région = gewest

région = regio, streek

2.2 Positieve en negatieve betekenis

2.2.1 Te danken aan versus te wijten aan

Vraag: *Wat is het verschil tussen 'te danken aan' en 'te wijten aan'?*

Antwoord: *'Te danken aan' is positief en 'te wijten aan' is negatief.*

Uitleg

a) Positieve betekenis

Iets positiefs hebben we **aan iets of iemand te danken**.

Bv. *De goede resultaten van de RVA zijn te danken aan de efficiëntie en de teamspirit van zijn medewerkers.*

b) Negatieve betekenis

Iets negatiefs is **aan iets of iemand te wijten**.

Bv. *De C12 was te wijten aan een fout of nalatigheid van de uitbetalinginstelling.*

Danken wordt steeds vaker ook voor negatieve situaties gebruikt. Dat gebruik is echter geen standaardtaal.

Er zijn twee gevallen waar danken in plaats van wijten wél kan worden gebruikt:

- in een ironische betekenis
Bv. *Waar heb ik al die ellende aan te danken?*
- in de betekenis 'door eigen toedoen'
Bv. *Ze had haar ontslag te danken aan haar eigen luiheid.*

c) Neutrale betekenis

De uitdrukkingen **iets toeschrijven aan iets of iemand, veroorzaakt worden door en komen door** zijn neutraal.

Bv. *De schade werd veroorzaakt door een stroomonderbreking.*

Bv. *De opgelopen vertraging in de realisering is toe te schrijven aan de zware administratieve procedures die ons worden opgelegd door Selor.*

2.3 Bijna-synoniemen

2.3.1 Voortijdig versus vroegtijdig

Vraag: *Wat is het verschil tussen ‘vroegtijdige werkhervatting’ of ‘voortijdige werkhervatting’?*

Antwoord: *Volgens de Van Dale zijn ze allebei correct, maar ‘voortijdig’ is minder dubbelzinnig.*

Uitleg

a) Voortijdig

‘Voortijdig’ betekent **‘voor het verwachte, gestelde of gewenste tijdstip komend of plaatshebbend’**, met andere woorden ‘te vroeg’ of ‘vroeger dan verwacht/gesteld/gewenst’.

Bv. *In 2020 moeten minder jongeren voortijdig de school verlaten.*

Bv. *Alle bepalingen inzake types, duur, krediet, minimum- en maximumduur, niet-naleving van de minimumduur, procedure, aanvang, voortijdige werkhervatting, cumulaties en uitkeringen, zijn vervat in het KB van 16.11.2009.*

b) Vroegtijdig

‘Vroegtijdig’ betekent in de eerste plaats **‘vroeg, bijtijds’**.

Bv. *Aangezien de vergadering al om 8 uur begint, zullen de tolken vroegtijdig moeten opstaan.*

Van Dale vermeldt bij ‘vroegtijdig’ ook de betekenis ‘vroeg in verhouding tot het normale, eerder dan gewoonlijk’. Maar aangezien ‘vroegtijdig’ ook gewoon ‘vroeg’ kan betekenen, is het sowieso minder dubbelzinnig om te spreken over een ‘voortijdige werkhervatting’, wanneer bedoeld wordt dat de persoon vroeger dan verwacht of gewenst het werk hervat.

3 Grammatica

3.1 Voegwoorden

3.1.1 'Gezien' of 'aangezien'

Vraag: *Is het 'gezien' of 'aangezien'?*

Antwoord: *Beide woorden hebben een andere grammaticale functie.*

Uitleg

In de standaardtaal is 'gezien' een voorzetsel, terwijl 'aangezien' een voegwoord is. Het voorzetsel 'gezien' betekent met het oog op of rekening houdend met.

Juist

De volgende voorbeelden zijn correct:

- Bv. Gezien zijn slechte gezondheid zal hij niet deelnemen aan het examen.*
- Bv. Gezien de moeilijke omstandigheden vraagt hij dat de administratie zich soepel zou opstellen.*
- Bv. Het ging hier, gezien de economische situatie, om een dringende maatregel.*

Fout

Enkele voorbeelden waarin **gezien** foutief wordt gebruikt:

- Bv. Gezien de hierna vermelde ambtenaar alle vereiste voorwaarden vervult, wordt hij benoemd.*
- Bv. Gezien veel personeelsleden afwezig zijn in vakantieperiodes, wordt de termijn verdubbeld.*
- Bv. Gezien de RSZ alle aangiften heeft geschraapt, kunnen de C4'en van deze onderneming als vals worden beschouwd.*

Oplossing

In de meeste van die gevallen kan je **gezien** gewoon vervangen door **aangezien**. Een andere oplossing is de zin herschrijven.

Bijvoorbeeld:

- Aangezien de hierna vermelde ambtenaar alle vereiste voorwaarden vervult, wordt hij benoemd.
- Aangezien veel personeelsleden afwezig zijn in vakantieperiodes, wordt de termijn verdubbeld.
- Gezien de vele afwezigheden in vakantieperiodes, wordt de termijn verdubbeld.
- Aangezien de RSZ alle aangiften heeft geschrapt, kunnen de C4'en van deze onderneming als vals worden beschouwd.
- Gezien de schrapping van alle aangiften door de RSZ, mogen de C4'en van deze onderneming als vals worden beschouwd.

3.1.2 'Opdat' en 'zodat'

Vraag: *Is het 'opdat' of 'zodat'?*

Antwoord: *Beide woorden drukken iets anders uit.*

Uitleg

a) Opdat

Opdat drukt een **doel** uit. Het drukt met andere woorden uit wat met een handeling beoogd wordt.

Bv. Mag ik u verzoeken uw afdelingen hiervan op de hoogte te brengen en intern de nodige schikkingen te treffen opdat de controles vlot kunnen verlopen?

Bv. De FPD zal deze dossiers aan de RVA moeten meedelen opdat ook de UI's op de hoogte kunnen worden gebracht.

b) Zodat

Zodat drukt een **gevolg** uit. Het drukt uit wat het resultaat van een handeling is.

Bv. De werkloze was ziek, zodat hij niet naar het Dispo-gesprek kon komen.

Bv. De vakbonden hopen dat een overnemer wordt gevonden, zodat de werknemers hun job niet verliezen.

Opmerkingen

- Doel en gevolg **vallen soms wel samen**. Een doel kan immers worden gezien als een gewenst gevolg.

Bv. De printparameters werden aangepast opdat/zodat er bij het afdrukken minder papier en inkt wordt gebruikt. (Het gebruiken van minder papier en inkt is hier zowel het doel als het gevolg van het aanpassen van de parameters.)

Bv. Alle informatie over het correct invullen van de maandelijkse tijdsbevraging zal binnenkort op RioDoc worden gepubliceerd, opdat/zodat de medewerkers deze informatie gemakkelijk op één plaats terugvinden. (Het gemakkelijk terugvinden is zowel het doel als het gevolg van de publicatie op RioDoc.)

- **Opdat** is wel eerder **formeel** en komt vooral in **geschreven taal** voor. Als je het wil vermijden, kan je een bijzin met 'om' gebruiken.

Bv. Mag ik u verzoeken uw afdelingen hiervan op de hoogte te brengen en intern de nodige schikkingen te treffen om de controles vlot te kunnen laten verlopen?

Bv. De FPD zal deze dossiers aan de RVA moeten meedelen om ervoor te zorgen dat ook de UI's op de hoogte kunnen worden gebracht.

3.2 Voorzetsels

3.2.1 Met zich meebrengen

Vraag: *Is het 'Dat brengt problemen mee' of 'Dat brengt problemen met zich mee'?*

Antwoord: *Beide zijn correct.*

Uitleg

Wanneer je bijvoorbeeld een soort van gevolgtrekking of resultaat wilt weergeven, gebruik je al wel eens de uitdrukking met zich meebrengen. Sommige gesprekspartners zouden daarbij de wenkbrauwen kunnen fronsen en je antwoorden dat die uitdrukking niet correct is en dat je eigenlijk meebrengen of met zich brengen moet zeggen.

Vroeger werd met zich meebrengen inderdaad afgekeurd omdat het als een pleonasme werd beschouwd: met zich is overbodig want het zit immers al in meebrengen. Anderen zagen het ook als een vermenging van meebrengen en met zich brengen.

Nog anderen beschouwden met zich brengen echter als fout aangezien het een leenvertaling uit het Duits is, een germanisme.

Vroeger is vroeger en nu is nu. Taal evolueert en wat vroeger verkeerd was, wordt vandaag de dag aanvaard. De uitdrukking met zich meebrengen wordt beschouwd als een gewone uitdrukking en er hoeft geen bezwaar tegen te worden gemaakt.

3.2.2 Voorbehouden aan of voor

Vraag: *Is het 'voorbehouden aan' of 'voorbehouden voor'?*

Antwoord: *Beide vormen zijn correct.*

Uitleg

Zowel 'voorbehouden aan' als 'voorbehouden voor' zijn correct. Enkel in België is 'voorbehouden voor' standaardtaal en 'voorbehouden aan' is standaardtaal in zowel België als Nederland.

Bv. *Dispo is niet langer voorbehouden voor/aan de RVA.*

Bv. *Die parkeerplaatsen aan het WB zijn voorbehouden voor/aan personen met een handicap.*

Bv. *Deze betrekking is voorbehouden voor/aan een niveau A.*

Bv. *De bank vooraan in het auditorium is voorbehouden voor/aan de sprekers.*

Tip

Als je twijfelt, kan je ook kiezen voor een (gebruikelijker) synoniem:

Bv. *Dispo is niet meer uitsluitend RVA-materie.*

Bv. *Ook de dienstencheques zijn niet meer exclusief voor de RVA.*

Bv. *Alleen/uitsluitend voor klanten (bv. parking).*

Bv. *Voor deze betrekking komen enkel niveau A's in aanmerking.*

Bv. *De bank vooraan in het auditorium is gereserveerd voor de sprekers.*

3.2.3 Voorzien of voorzien in

Vraag: *Is het ‘De werkloosheidsreglementering voorziet dat de uitkeringen worden verlengd’ of ‘De werkloosheidsreglementering voorziet erin dat de uitkeringen worden verlengd’?*

Antwoord: *‘De werkloosheidsreglementering voorziet erin dat de uitkeringen worden verlengd’.*

Uitleg

Strikt grammaticaal gezien zou ‘De werkloosheidsreglementering **voorziet dat** de uitkeringen worden verlengd’ betekenen dat de werkloosheidsreglementering **verwacht dat, voorspelt dat of ziet aankomen dat** de uitkeringen worden verlengd, wat uiteraard niet de bedoeling is in een wettelijke context.

‘**Voorzien dat**’ klinkt echter niet vreemd in Vlaamse oren omdat het een **leenvertaling** is van het Franse ‘**prévoir**’ in de zin van ‘iets bepalen’, ‘iets vaststellen’. **Belgisch-Nederlands** dus. Toch is het beter om die **leenvertaling** te **vermijden** door de combinatie ‘erin voorzien (dat)’ te gebruiken, die grofweg neerkomt op ‘**een behoefte vervullen**’, ‘**ergens voor zorgen**’.

Bv. De nieuwe wet heeft daarin voorzien.

Bv. Het koninklijk besluit voorziet in een bepaling die enkel betrekking heeft op een specifieke categorie werkzoekenden.

Bijzonderheid

‘Voorzien’ is een werkwoord dat kan worden **gecombineerd met meerdere voorzetsels**. Zo is ook de combinatie met het voorzetsel ‘**van**’ mogelijk in de betekenis ‘over iets beschikken, iets hebben’. De combinatie met ‘**op**’ betekent eerder ‘het ergens niet op begrepen hebben’ of ‘het ergens op gemunt hebben’.

Bv. Het gebouw van dat werkloosheidsbureau is voorzien van een ruime wachtzaal.

Bv. De werkloze was niet zo voorzien op de negatieve beslissing van de facilitator.

Tip

Bij twijfel kan ‘voorzien’ worden vervangen door een ander werkwoord, bv. door ‘bepalen’, ‘regelen’, ‘behelsen’, ‘vaststellen’, etc.

Bv. De wet bepaalt dat die leeftijdscategorie de onderstaande voordelen kan genieten.

Bv. Dat is bij wet geregeld.

Bv. Het koninklijk besluit behelst een aantal uitzonderingen op die regel.

Bv. Er wordt een overgangsfase van enkele maanden vastgesteld.

3.2.4 Toegang toe of toegang tot

Vraag: *Is het 'de toepassing waar hij toegang toe had' of 'de toepassing waar hij toegang tot had'?*

Antwoord: *'De toepassing waar hij toegang toe had'.*

Uitleg

Combinaties met een voorzetsel (op het terrein, over het huis) kunnen worden vervangen door een voornaamwoordelijk bijwoord (erop, erover, daarover). Het voornaamwoordelijk bijwoord bevat het voorzetsel uit de combinatie en een voornaamwoord (op hem, over dat, bij haar, voor dit).

Bv. *Ze is weer over het dossier aan het praten. → Ze is erover aan het praten*

Bv. *Hij mag niet oordelen over die fout. → Hij mag daar niet over oordelen.*

Specifiek geval

De voorzetsels **'tot'** en **'met'** **veranderen van vorm** bij de omzetting in voornaamwoordelijke bijwoorden. Het voorzetsel **'tot'** verschijnt dan in de vorm **'toe'**. **'Met'** verschijnt in de vorm **'mee'**.

Bv. *Gino heeft toegang tot de databank. → Is dat de databank waar Gino toegang toe had?*

Bv. *Tot wat verkeerd ingevulde controlekaarten allemaal kunnen leiden.
→ Waar dat toch allemaal toe kan leiden.*

Bv. *Ik kan niks aanvangen met die verouderde software. → Daar kan ik niks mee aanvangen.*

Bv. *U spreekt met Valerie. → Daar spreekt u mee.*

3.3 Werkwoorden

3.3.1 Dt-regels

Vraag: *Wat is correct 'wordt je' of 'word je gevraagd je paswoord in te voeren'?*

Antwoord: *Correct is hier 'wordt je'.*

Uitleg

Bij de vervoeging van de werkwoorden valt de t-uitgang van de persoonsvorm weg als die gevolgd wordt door de **onderwerpsvorm** je.

Bv. *Wanneer krijg je opslag?*

Bv. *Na zijn vertrek, word je onze nieuwe directeur.*

In de zin 'Vervolgens wordt je gevraagd je paswoord in te voeren', is je NIET het onderwerp.

a) Aan het voornaamwoord

Wanneer je het woord 'je' kan vervangen door 'jij', is 'je' het **onderwerp**.

Bv. *Wanneer krijg je/jij opslag?*

Bv. *Na zijn vertrek, word je/jij onze nieuwe directeur.*

Wanneer je het woord 'je' niet kan vervangen door 'jij', maar wel door 'jou', is het **lijdend voorwerp of meewerkend voorwerp**.

Bv. *Vervolgens wordt je/jou gevraagd je paswoord in te voeren.*

Bv. *Als je in het menu kiest voor DmfA, wordt je/jou het scherm 'Consultatie gegevens toelaatbaarheid' aangeboden.*

b) Aan de persoonsvorm

Wanneer we het onderwerp in het **meervoud** zetten, wordt de persoonsvorm ook meervoud:

Bv. *Wanneer krijgen jullie opslag?*

Bv. *Na zijn (hun) vertrek, worden jullie onze nieuwe directeurs.*

Wanneer 'je' niet het onderwerp is, blijft de persoonsvorm enkelvoud:

Bv. *Vervolgens wordt jullie gevraagd jullie paswoord in te voeren.*

Bv. *Als jullie in het menu kiezen voor DmfA, wordt jullie het scherm 'Consultatie gegevens toelaatbaarheid' aangeboden.*

3.3.2 Werkwoorden op 'en of op –en

Vraag: *Wat is correct 'CTR'en' of 'CTR-en'?*

Antwoord: *Correct is 'CTR'en'.*

Uitleg

In de tegenwoordige tijd: *Ik CTR, jij CTR't, hij/zij CTR't, wij/jullie/zij CTR'en*

In de verleden tijd: *Ik/jij/hij/zij CTR'de, wij/jullie/zij CTR'den*

Voltooid deelwoord: *ge-CTR'd.*

Maar misschien vraag je je af wat CTR'en precies is?

De CTR = een controle op mogelijke fouten die gemaakt zijn bij het uitwerken van een dossier LO/TK.

De 'kleine CTR' gebeurt door de berekenaar zelf. En de 'grote CTR' gebeurt door een 'CTR'der' (= een andere collega, bv. de teamchef). Na die grote CTR springt de betaalflag van 0 op 1 en kan de loopbaanonderbreker worden uitbetaald.

a) Apostrof

Wanneer we aan een afkorting zoals CTR een **achtervoegsel** toevoegen, dan schrijven we voor dat achtervoegsel een **apostrof** en geen streepje.

Bv. De teamchef moet vandaag nog 100 dossiers CTR'en.

Datzelfde geldt ook voor andere afleidingen van het woord CTR.

Bv. De CTR'der heeft een belangrijke functie binnen de dienst Loopbaanonderbreking.

b) Voltooid deelwoord

We schrijven ge-CTR'd omdat we in geval van een voorvoegsel (ge) **geen apostrof** schrijven, maar een **streepje** (net zoals het geval is bij ge-sms't).

Maar waarom is het ge-CTR'd en niet ge-CTR't?

Daarvoor volgen we de normale regels, zoals voor 'gewone' werkwoorden. De stam van het werkwoord CTR'en = CTR, en die eindigt dus op een 'r'. En net zoals bij andere Nederlandse werkwoorden waarvan de stam eindigt op een r, schrijven we een 'd' en geen 't'.

leren → geleerd

horen → gehoord

duren → geduurd

CTR'en → ge-CTR'd

Tip

Een andere tip om het voltooid deelwoord van vreemde werkwoorden te weten, is er een adjectief van maken:

De ge-CTR'de dossiers → ge-CTR'd met een d

De ge-sms'te boodschap → ge-sms't met een t

De geüpdatete bestanden → geüpdatet met een t

3.3.3 Volgorde werkwoordelijke eindgroep

Vraag: *Welke volgorde van de werkwoordelijke eindgroep is correct: 'zou moeten geschreven hebben', 'zou moeten hebben geschreven' of 'zou geschreven moeten hebben'?*

Antwoord: *Alle varianten zijn juist, veel hangt af van het feit of het spreek- of schrijftaal is.*

Uitleg

De werkwoordelijke eindgroep is een ondoordringbaar geheel. De eerste vorm is eerder af te raden (hoewel die in België heel courant is). De tweede variant is gebruikelijk in schrijftaal en de laatste is eerder mondeling gangbaar.

De **werkwoordelijke eindgroep** is de opeenvolging van **werkwoordsvormen** aan het **eind** van een hoofd- of **bijzin**. Ze bestaat meestal uit **hulpwerkwoorden** en een **voltooid deelwoord**.

In verzorgde **schrijftaal** staat het **voltooid deelwoord** bij voorkeur **achteraan** in de werkwoordelijke eindgroep zodat de hulpwerkwoorden samen blijven.

Bv. De Taaldienst zou die taaltip moeten hebben geschreven.

In **spreektaal** zijn in principe **alle varianten toegelaten**, ook de zogenaamde **tussenplaatsing** (waarbij het voltooid deelwoord tussen de hulpwerkwoorden komt te staan).

Bv. De Taaldienst zou die taaltip moeten geschreven hebben.

De plaatsing van het **voltooid deelwoord vooraan** in de werkwoordelijke eindgroep is echter meer gangbaar in **spreektaal**.

Bv. De Taaldienst zou die taaltip geschreven moeten hebben.

Dezelfde regels zijn overigens van toepassing op werkwoordelijke eindgroepen die uit één hulpwerkwoord en één voltooid deelwoord bestaan.

Opmerking

Bij **scheidbare werkwoorden** zijn er **specifieke regels**. Zo behoort het eerste deel van een scheidbaar werkwoord tot de **werkwoordelijke eindgroep**. Als het van het werkwoord **wordt gescheiden**, staat het bij **voorkeur helemaal vooraan** in de eindgroep. De **allerbeste optie** is om het **werkwoord niet te scheiden** en om het voluit achteraan te schrijven.

Bv. In de onderrichting staat dat het WB het document terug had moeten sturen.

Bv. In de onderrichting staat dat het WB het document had moeten terugsturen.

In schrijftaal komt de gescheiden volgorde minder vaak voor dan in spreektaal. De **tussenplaatsing** is echter **in alle gevallen af te raden**:

Bv. In de onderrichting staat dat het WB het document had terug moeten sturen.

Ook andere **niet-werkwoordelijke elementen** doorbreken de werkwoordelijke eindgroep best niet. Het is beter om die elementen helemaal vooraan te plaatsen.

Bv. De facilitator had gezegd dat hij zou aanwezig zijn.

Bv. De facilitator had gezegd dat hij aanwezig zou zijn.

Tip

Onthoud dat het voltooid deelwoord in de werkwoordelijke eindgroep best achteraan komt (schrijftaal) en dat de werkwoordelijke eindgroep een ondoordringbaar geheel is dat beter niet wordt doorbroken door andere elementen.

3.4. Woordgeslacht

3.4.1 Zijn of haar om te verwijzen naar zelfstandige naamwoorden

Vraag: *Is het 'De RVA en zijn medewerkers' of 'De RVA en haar medewerkers'?*

Antwoord: *Correct is 'zijn'.*

Uitleg

Soms vraag je je bij het schrijven van een tekst af met welke voornaamwoorden je moet verwijzen naar een zelfstandig naamwoord. De vorm van die voornaamwoorden wordt bepaald door het **woordgeslacht** van het zelfstandig naamwoord.

Vaak passen taalgebruikers het systeem van woordgeslachten zonder nadenken toe, maar in sommige gevallen gaat men twifelen bij de keuze van het bepaald lidwoord (de of het) of bij het verwijzen met voornaamwoorden (bijvoorbeeld het, hem of haar).

In het bovenstaande voorbeeld is het 'zijn' medewerkers omdat het zelfstandig naamwoord, d.i. de rijksdienst, mannelijk is.

De-woorden kunnen zowel mannelijk als vrouwelijk zijn, maar naar het-woorden wordt altijd met een mannelijk voornaamwoord verwezen:

Bv. *Het comité heeft zijn advies uitgebracht.*

Bv. *Het werkloosheidsbureau is vlakbij het station. Zijn ligging is dus ideaal.*

Bv. *De directie KM en haar projecten.*

Bv. *De Taaldienst is een relatief kleine dienst. Hij telt maar 12 medewerkers.*

Bv. *Het ABVV gaat niet akkoord. Het vindt de maatregel te streng.*

Bv. *Die werkgeversorganisatie heeft haar opmerkingen nog niet geformuleerd.*

Afsluitende opmerking

Een ezelsbruggetje om snel het geslacht van een zelfstandig naamwoord te bepalen is het volgende:

Zet 'ne' voor het zelfstandig naamwoord waarvan je het geslacht wil weten.

Ne bediening

Laat je taalgevoel spreken over de combinatie die je op die manier hebt gevormd.

'Ne bediening' kan niet, want 'bediening' is een vrouwelijk woord.

Andere voorbeelden

Stoel

Ne stoel = oké

Stoel = mannelijk

Toepassing

Ne toepassing = niet oké

Toepassing = vrouwelijk

Telefoon

Ne telefoon = ok

Telefoon = mannelijk

Bij twijfel zoek je het woordgeslacht best op in een woordenboek of in de Woordenlijst Nederlandse Taal (zie Snelkoppelingen op RIO).

3.4.2 Zijn of haar bij aardrijkskundige naam

Vraag: *Is het 'Leuven stelt "haar" cijfers voor' of 'Leuven stelt "zijn" cijfers voor'?*

Antwoord: *Correct is 'zijn'.*

Uitleg

Veel mensen denken dat 'haar' juist is bij woorden en namen die een instantie of een abstracte verzamelnaam (zoals een stad of land) aanduiden, maar dat klopt niet. Het voornaamwoord 'haar' wordt uitsluitend gebruikt voor vrouwelijke de-woorden.

Bijna alle namen van landen en steden zijn onzijdige woorden (het-woorden). Dat wordt duidelijk wanneer we een bepaling toevoegen:

Bv. *Het prachtige Brugge*

Bv. *Het naoorlogse België*

Om te verwijzen naar onzijdige zelfstandige naamwoorden, gebruiken we het bezittelijk voornaamwoord 'zijn'.

Bv. *Het Planbureau heeft zijn studie gepubliceerd.*

Bv. *België ziet zijn aantal werklozen dalen.*

Bv. *Leuven organiseert infosessies voor zijn studenten.*

Opmerking

Sommige aardrijkskundige namen zijn niet onzijdig. Meervoudige landnamen hebben het lidwoord 'de': de Filippijnen, de Verenigde Staten ...

3.4.3 Zijn of haar om te verwijzen naar het geslacht

Vraag: *Wat is correct ‘de loopbaanonderbreker en zijn werkgever’ of ‘de loopbaanonderbreker en zijn/haar werkgever’?*

Antwoord: *Correct is hier ‘zijn’.*

Uitleg

Je gebruikt best ‘zijn’, tenzij je wil benadrukken dat zowel mannen als vrouwen bedoeld worden of tenzij het duidelijk over vrouwen gaat.

Als je het **natuurlijke geslacht niet kent** of als het niet relevant is, gebruik je bij voorkeur de **mannelijke voornaamwoorden** (hij, hem, zijn).

Bv. *Vóór elke administratieve beslissing nodigt het proces Vergoedbaarheid de uitkeringstrekker uit om hem in zijn verweermiddelen te horen.*

Bv. *Indien de loopbaanonderbreker zijn partner volgt met wie hij wettelijk samenwoont en die tijdelijk en beroepshalve voor rekening van zijn werkgever naar een land vertrekt buiten de EER of Zwitserland, dan mag hij daar voor de duur van die opdracht gedomicilieerd zijn, met behoud van zijn onderbrekingsuitkeringen.*

Bv. *Eens de bezoeker zich kenbaar heeft gemaakt, verschijnt zijn naam op het scherm en wordt ook het uur geregistreerd waarop hij zich heeft aangediend.*

Wanneer uit de context echter duidelijk is dat het om een vrouw gaat, gebruik je natuurlijk wel de vrouwelijke voornaamwoorden (zij, ze, haar).

Bv. *Indien de werkloze het bewijs levert dat zij zwanger is, zal de facilitator het gesprek uitstellen.*

Opmerking

Als je echt wil beklemtonen dat zowel mannelijke als vrouwelijke personen bedoeld zijn, kun je een mannelijk en vrouwelijk voornaamwoord naast elkaar gebruiken. Zulke formuleringen maken de tekst wel omslachtig.

Bv. *Vóór elke administratieve beslissing nodigt de dienst BZ de uitkeringstrekker uit om hem of haar in zijn of haar verweermiddelen te horen.*

Bv. *Indien de loopbaanonderbreker zijn partner volgt met wie hij of zij wettelijk samenwoont en die tijdelijk en beroepshalve voor rekening van zijn of haar werkgever naar een land vertrekt buiten de EER of Zwitserland, dan mag hij of zij daar voor de duur van die opdracht gedomicilieerd zijn, met behoud van zijn of haar onderbrekingsuitkeringen.*

Tip

Om het ‘probleem’ te omzeilen, kun je gebruik maken van een meervoud.

Bv. *Eens de bezoekers zich kenbaar hebben gemaakt, verschijnt hun naam op het scherm en wordt ook het uur geregistreerd waarop zij zich hebben aangediend.*

3.5 Voornaamwoorden

3.5.1 Aanwijzende voornaamwoorden

Vraag: *Wat is correct 'deze/dit' of 'die/dat'?*

Antwoord: *Correct is die/dat.*

Uitleg

Je hoeft maar een krant open te slaan of ergens een artikel te lezen en je vindt fouten. Zeker wat het gebruik van de aanwijzende voornaamwoorden betreft. Men spreekt wel eens van het 'Ambtenares' en hoewel we in een overheidsdienst werken, wil dat niet zeggen dat we dezelfde (foute) trend moeten volgen.

Het is **beter** om zo veel mogelijk de aanwijzende voornaamwoorden **dat** en **die** te gebruiken om **terug te verwijzen**. Dat doe je ook als je spontaan spreekt. Dikwijls kun je gewoon een persoonlijk voornaamwoord (hij, hem, ze, haar, het) gebruiken.

Enkele voorbeelden:

Bv. *We hebben uw e-mail van 1 december 2011 goed ontvangen. We zullen ~~deze~~ die zo snel mogelijk behandelen.*

Bv. *Wilt u een wijziging aanbrenge(n), dan moet u ~~dit~~ dat schriftelijk meedelen.*

Bv. *Op dezelfde dag als de betekening van uw beslissing aan de schuldbemiddelaar moet u een fiche invullen en faxen naar de dienst Terugvordering van de directie Geschillen. Het invullen en versturen van ~~deze~~ die fiche is van groot belang.*

Bv. *De dienst X zoekt twee deskundigen. De functiebeschrijving voor ~~deze~~ die betrekkingen vindt u op onze website.*

Ook bijwoorden met als eerste deel hier zijn bij terugverwijzing formeler dan bijwoorden met er of daar als eerste deel.

Bv. *Het aanpassingsblad van de begroting werd aan de Rijksdienst bezorgd. ~~Hierin~~ Daarin heeft de dienst de overdracht van kredieten geïntegreerd.*

Bv. *De RVA bindt ook de strijd aan tegen domiciliefraude. In het kader ~~hiervan~~ daarvan wordt de reële gezinstoestand van een werkloze onderzocht.*

Bv. *Er werden in totaal 7.000 contracten onderzocht. ~~Hiervan~~ Daarvan werden er 650 overgemaakt aan de arbeidsauditeur voor verder onderzoek.*

3.5.2 Betrekkelijke voornaamwoorden

Vraag: *Wat is correct 'het werkloosheidsbureau dat veel bezoekers heeft ontvangen' of 'het werkloosheidsbureau die veel bezoekers heeft ontvangen?'*

Antwoord: *Correct is 'het werkloosheidsbureau dat veel bezoekers heeft ontvangen'.*

Uitleg

De regel is eenvoudig: naar het-woorden wordt met dat verwezen, naar de-woorden met die.

Bv. *De brochure die de werkloze heeft gelezen.*

Bv. *Het gesprek dat de facilitator moet voorbereiden.*

Deze regel geldt eveneens voor personen: naar het-woorden die personen aanduiden, wordt met dat verwezen.

Bv. *Er wordt rekening gehouden met het familielid dat een inkomen heeft.*

Bv. *Het meisje dat in de wachtzaal van het hoofdbestuur zit.*

Een bijzonder geval voor deze verwijsregel vinden we in zinnen met 'soort' en 'aantal', ook wel 'collectiva' genoemd. In dergelijke gevallen kan het betrekkelijk voornaamwoord (die of dat) zowel verwijzen naar het collectivum dat in het enkelvoud staat als naar het zelfstandig naamwoord dat in het meervoud staat.

Bv. *Het aantal facilitatoren dat zich met dispo W bezighoudt. (dat verwijst naar aantal)*

Bv. *Het aantal facilitatoren die zich met dispo W bezighouden. (die verwijst naar facilitatoren)*

Opmerking

Merk hierbij op dat als het betrekkelijk voornaamwoord verwijst naar het onderwerp van de hoofdzin, het betrekkelijk voornaamwoord en de persoonsvorm van die zin overeenkomen in getal. In het bovenstaande voorbeeld komt 'het aantal' inderdaad overeen met de persoonsvorm 'bezighoudt' en hetzelfde geldt voor 'facilitatoren' en 'bezighouden'.

3.6 Enkelvoud of meervoud

3.6.1 Enkelvoud dat als meervoud wordt beschouwd

Vraag: *Is het 'de media schrijft' of 'de media schrijven'?*

Antwoord: *Correct is 'de media schrijven'.*

Uitleg

'Media' is het meervoud van 'medium' in de betekenis communicatiemiddel. Wanneer het onderwerp is van de zin, wordt het dus gecombineerd met een werkwoord in het meervoud.

Bv. *De media hebben het voorval opgeblazen.*

Omdat het meervoud 'media' veel vaker voorkomt dan het enkelvoud 'medium', wordt het nogal eens ten onrechte zelf als enkelvoud beschouwd.

Ook meervoudige eigennamen die een staat, een gebied, een organisatie, een instelling of een bedrijf noemen, krijgen wanneer ze als onderwerp gebruikt worden, een werkwoord in het meervoud.

Bv. *De Verenigde Naties overwegen meer grondtroepen te sturen.*

Bv. *De Verenigde Staten hebben tegengestemd.*

Wanneer echter een letterwoord gebruikt wordt, dan is zowel enkelvoud als meervoud mogelijk.

Bv. *De VN zal/zullen tussenbeide komen.*

Bv. *De VS worstelt/worstelen met economische problemen.*

Opgelet

Ook het woord 'Taliban' is een meervoudsvorm. Veel Nederlandstaligen herkennen het niet als meervoud en combineren het daarom met een werkwoord in het enkelvoud. Maar enkel de meervoudsvorm is juist.

Bv. *De Taliban winnen terrein.*

3.6.2 Overeenkomst persoon en getal

Vraag: *Is het ‘een aantal collega’s ging op cursus’ of ‘een aantal collega’s gingen op cursus?’*

Antwoord: *Beide zinnen zijn correct.*

Uitleg

Bij ‘een aantal’ zijn **zowel enkelvoud als meervoud** mogelijk.

Wanneer je het meervoud gebruikt, bedoel je ‘enkele, meerdere collega’s’. Het wijst meer op een onbepaald getal dan op een zeker groepsverband.

Gebruik je het werkwoord in het enkelvoud, dan leg je meer de nadruk op de groep als geheel.

Opmerking

Wanneer er een bijvoeglijk naamwoord voor aantal staat, is het enkelvoud wel gebruikelijker.

Bv. *Een groot aantal personeelsleden was afwezig.*

Bij ‘een aantal’ moet je sowieso het enkelvoud gebruiken.

Bv. *Dankzij de nieuwe maatregelen, is het aantal gevallen van agressie in de WB’s gedaald.*

Bv. *Het aantal werklozen dat recht heeft op een vrijstelling is gestegen.*

Bij ‘een paar’, ‘een heleboel’ en ‘een handjevol’ kan alleen een meervoud worden gebruikt.

Bv. *Een paar collega’s waren afwezig op de dienstvergadering.*

Uitzondering

Bij ‘een paar’ in de betekenis ‘set van twee’ hoort een enkelvoud.

Bv. *Er staat een paar schoenen in de gang.*

Na woorden als ‘groep’, ‘verzameling’ en ‘reeks’, gebruik je ook een enkelvoud.

Bv. *Een groep collega’s is op Sofi-uitstap geweest.*

Bv. *In Dixit is een reeks artikels verschenen over Dispo.*

3.7 Buigings-e

3.7.1 Het-woorden

Vraag: *Is het 'het betwiste dossier' of 'het betwist dossier'?*

Antwoord: *Correct is 'het betwiste dossier'.*

Uitleg

In combinatie met mannelijke of vrouwelijke woorden (**de-woorden**), wordt het bijvoeglijk naamwoord in de regel **altijd verbogen**.

Bv. de ingewikkelde reglementering

Bv. de agressieve bezoeker

In combinatie met onzijdige woorden (**het-woorden**), wordt het voorafgaande bijvoeglijke naamwoord **vaak verbogen**.

Het bijvoeglijk naamwoord wordt verbogen wanneer het voorafgegaan wordt door:

a) het, dit of dat

Bv. het oude gebouw

Bv. dit aangename gesprek

Bv. dat interessante boek

b) een bezittelijk voornaamwoord

Bv. mijn lieve kind

Bv. haar lange traject

c) een vooropgeplaatste genitief

Bv. Christians moeilijke dossier

Ook als het onzijdige woord in het **meervoud** staat, wordt het bijvoeglijk naamwoord verbogen.

Bv. alle oude dossiers

Bv. verdachte voorwerpen

In de andere gevallen, blijft het bijvoeglijk naamwoord onverbogen (zonder 'e').

Bv. zulk een oud gebouw

Bv. oud ijzer

Bv. weinig wit papier

Uitzondering

De vorm zonder 'e' wordt na 'het' gebruikt in verbindingen die als een eenheid kunnen worden beschouwd (onder andere officiële benamingen).

Bv. het Openbaar Ministerie

Bv. het Koninklijk Besluit (<-> het koninklijke besluit = besluit dat door de koning zelf is uitgevaardigd)

Bv. het gerechtelijk dossier (in het meervoud is de vorm met 'e' wel gebruikelijker: de gerechtelijke dossiers)

De onverbogen vorm wordt meestal ook gebruikt in officieel vastgelegde titels die in hun geheel een bepaalde functie of bevoegdheid of een bepaald beroep aanduiden.

Bv. sociaal controleur (<-> sociale controleur = controleur die sociaal is)

3.8 Naamvals vormen

Vraag: *Is het 'te gepasten tijde', 'te gepaste tijde', 'ten gepaste tijde' of 'te gepaste tijden'?*

Antwoord: *Juist is te gepasten tijde.*

Uitleg

Te gepasten tijde en andere vaste combinaties met een naamval (denk maar aan: te allen tijde, ten belope van, te berde brengen ...) zijn archaïsch en meestal ook formeel, maar zijn in bepaalde (formele) contexten wel nog gangbaar. De betekenis van te gepasten tijde is 'op tijd', 'op het juiste moment'.

Bv. *De minister zal de RVA te gepasten tijde informeren over de stand van zaken (= de RVA zal de informatie later nog ontvangen van de minister).*

Als u twijfelt over de schrijfwijze van de naamvalsvorm 'te gepasten tijde' of die vorm gewoon wil vermijden, kunt u steeds voor een alternatief kiezen. Voorbeelden zijn: op tijd, op het juiste moment, als het u uitkomt, als het u schikt, op een geschikt tijdstip, later.

Bv. *De minister zal de RVA op tijd/op het juiste moment/op een geschikt tijdstip/later informeren.*

Tip

Raadpleeg (te gelegener tijd) op [Taaladvies.net](http://taaladvies.net) (<http://taaladvies.net/taal/advies/tekst/77>) de handige volledige alfabetische lijst met vaste combinaties waarin naamvalsvormen nog worden gebruikt. Zo kan je je niet vergissen! Je zal ervan versteld staan hoeveel naamvalsvormen er toch nog actief worden gebruikt in het Nederlands.

4 Standaardtaal

4.1 Juist of fout

4.1.1 Voortzetten of verderzetten

Vraag: *Is het 'een activiteit voortzetten' of 'een activiteit verderzetten'?*

Antwoord: *Ze zijn allebei correct.*

Uitleg

'Verderzetten' is standaardtaal in België, 'voortzetten' is standaardtaal in het hele taalgebied. 'Verderzetten' komt in **België** voor in de betekenis 'doorgaan met'.

Bv. De dienst zal de studie in verband met het loonbeslag voortzetten/verderzetten.

Bv. Voor de RVA stelt deze werkwijze geen problemen aangezien het gaat om een voortzetting/verderzetting van een bestaande procedure.

Opgelet

'Verder zetten' in twee woorden heeft een **andere betekenis**, namelijk 'iets verder van je af zetten', 'iets verplaatsen'.

Bv. Als je die stoelen wat verder zet, kan de ramenwasser gemakkelijk zijn werk doen.

Tip

Alternatieven voor 'voortzetten' zijn 'vervolgen', 'doorgaan met' of 'ergens mee doorgaan'.

Bv. De onderhandelingen i.v.m. de regionalisering zullen nog moeten worden vervolgd.

Bv. De dienst zal doorgaan met de studie in verband met het loonbeslag.

4.1.2 Dezelfde of de zelfde

Vraag: *Is het ‘dezelfde reglementering is van toepassing op deze categorie’ of ‘de zelfde reglementering is van toepassing op deze categorie’?*

Antwoord: *Correct is ‘dezelfde’.*

Uitleg

De meeste combinaties met zelfde worden aaneengeschreven.

Bv. *De RVA blijft dezelfde principes toepassen als enkele jaren geleden.*

Bv. *Hetzelfde geldt ook in dat artikel van het KB.*

Bv. *Het logo van de RVA is rood en ditzelfde/datzelfde rood komt terug op de website.*

Bv. *Alle WB's streven eenzelfde toepassing na van de werkloosheidsreglementering.*

Er zijn maar twee combinaties met **zelfde** die los worden geschreven, namelijk **deze zelfde** en **zo'n zelfde**. Die combinaties zijn echter wel **minder gebruikelijk**.

Bv. *De sociaal verzekerde surft naar onderstaande pagina. Via deze zelfde pagina kan hij zich aanmelden.*

Bv. *De RVA heeft reeds zo'n zelfde campagne gevoerd.*

Tip

Onthoud dat woorden met ‘zelfde’ meestal aaneen worden geschreven.

4.1.3 In bijlage, in de bijlage of als bijlage

Vraag: *Is het ‘in bijlage’, ‘in de bijlage’ of ‘als bijlage’?*

Antwoord: *Ze zijn alle drie correct.*

Uitleg

‘Als bijlage’ is zowel in België als in Nederland **standaardtaal**, ‘in bijlage’ is **standaardtaal in België**.

‘In bijlage’ wordt echter wel als leenvertaling van het Franse ‘en annexe’ beschouwd. Als we de uitdrukking ‘in bijlage’ gebruiken, kan er ook een bepaling volgen (bijvoorbeeld het nummer van de bijlage). Om in een brief/e-mail te verwijzen naar een bijgaande bijlage, zegt men in de standaardtaal dus best ‘als bijlage’ of ‘**in de bijlage**’.

Bv. *De foto’s van de discover heb ik alvast als bijlage toegevoegd.*

Bv. *In de bijlage vindt u een beschrijving van de kosten voor die opdracht.*

Bv. *In bijlage treft u de documenten aan. [standaardtaal in België]*

Bv. *In bijlage 3 vindt u de gevraagde informatie.*

Tip

De volgende uitdrukkingen kunnen eveneens worden gebruikt om naar een bijlage te verwijzen en zijn **bovendien standaardtaal**:

*Ik heb de eer u **bijgaande** gegevens te bezorgen.*

*Op het **hierbij ingesloten** infoblad vind je de nodige gegevens.*

*Gelieve de **bijgesloten** fiche in te vullen.*

*Het document **hierbij** dient ter aanvulling van uw dossier.*

4.1.4 Van zodra of zodra

Vraag: *Is het ‘van zodra de regionalisering een feit is’ of ‘zodra de regionalisering een feit is’?*

Antwoord: *Correct is ‘zodra de regionalisering een feit is’.*

Uitleg

Hoewel de verbinding ‘**van zodra**’ in **België veelvuldig wordt gebruikt**, is het niet duidelijk of we dat tot de standaardtaal kunnen rekenen.

Daarom is het **beter** om op veilig te spelen en om te **kiezen** voor ‘**zodra**’, wat **standaardtaal** is in het **hele taalgebied**.

Bv. *Zodra u de vergoeding of schadevergoeding heeft verkregen, moeten de voorlopig ontvangen uitkeringen worden terugbetaald aan de RVA.*

Bv. *Zodra er duidelijkheid is omtrent de regeling zal de nodige info worden verstrekt.*

Bv. *Zodra de regionalisering een feit is, zal de impact ervan op de WB’s duidelijk worden.*

Opmerking

VRT-taalnet voegt er nog aan toe dat ‘**zodra**’ ook niet in combinatie met ‘**dat**’ mag worden gebruikt:

*Ik bel het werkloosheidsbureau **zodra** ik op de hoogte ben van mijn dossier.*

En **niet**:

*Ik bel het werkloosheidsbureau **zodra dat** ik op de hoogte ben van mijn dossier.*

Tip

Als je het **gebruik** van ‘**zodra**’ wil **vermijden**, kan je ook je toevlucht nemen tot **andere formules** zoals: **zo spoedig als**, **eenmaal**, **eens** of **onmiddellijk nadat**.

Zo spoedig *als ik op de hoogte ben van mijn dossier, bel ik het werkloosheidsbureau.*

Eenmaal *de regionalisering een feit is, zal de impact ervan op de WB’s duidelijk worden.*

Eens *u de vergoeding of schadevergoeding verkregen heeft, moeten de voorlopig ontvangen uitkeringen worden terugbetaald aan de RVA.*

Onmiddellijk nadat *de zone ‘gevolg’ is ingevuld, wordt de andere zone automatisch ingevuld.*

4.1.5 Gemakkelijk of makkelijk

Vraag: *Is het 'gemakkelijk' of 'makkelijk'?*

Antwoord: *Beide vormen zijn correct.*

Uitleg

Gemakkelijk is het **oudste** woord. **Makkelijk** is een afleiding van gemakkelijk en is heel **gebruikelijk** in Nederland, maar ook in Vlaanderen. **Gemakkelijk** is geschikter voor **geschreven formele teksten**, daar kan je makkelijk beter vermijden. Volgens Taaladvies zijn de beide vormen echter wel mogelijk in geschreven taal.

Bv. *Het kabinet gaat er te gemakkelijk van uit dat de RVA de reglementering snel kan implementeren.*

Toch is het helemaal niet ondenkbaar dat je in de bovenstaande zin 'makkelijk' zou gebruiken.

4.1.6 De jaren '90, de jaren 90 of de jaren negentig

Vraag: *Is het 'de jaren '90', 'de jaren 90' of 'de jaren negentig'?*

Antwoord: *Juist zijn 'de jaren 90' en 'de jaren negentig'.*

Uitleg

Het is aan te bevelen **de jaren negentig** voluit te schrijven. Als **negentig** echter als cijfer wordt weergegeven, is **de jaren 90** (zonder apostrof) correct.

De jaren tussen 1990 en 2000 kunnen worden aangeduid met de jaren negentig of de jaren negentig van de twintigste eeuw. Daarbij is het ook aan te bevelen om negentig voluit te schrijven.

Als negentig, bijvoorbeeld door ruimtegebrek, toch in cijfers wordt weergegeven, is de jaren 90 correct. De schrijfwijze **met apostrof is onjuist**. Een apostrof wordt namelijk gebruikt om aan te geven dat het getal een verkorte weergave is van een jaartal. In de zin: 'Hij is geboren in '81', is '81 de verkorte weergave van het jaartal 1981. In de jaren 90 is daarvan geen sprake: 90 is geen verkorting van 1990.

4.1.7 Geïntegreerd beheersmodel of model van geïntegreerd beheer

Vraag: *Welke vertaling van 'modèle de gestion intégrée' is juist: 'geïntegreerd beheersmodel' of 'model van geïntegreerd beheer'?*

Antwoord: *De juiste vertaling is 'model van geïntegreerd beheer'.*

Uitleg

Het woord beheersmodel is een samenstelling (van de woorden 'beheer' en 'model'). In zo'n samenstelling is het laatste woord de kern, het woord dat weergeeft om wat voor een ding het gaat.

Bv. *een loopbaanonderbreking = een soort onderbreking (van de loopbaan).*

Bv. *een werkloosheidsuitkering = een soort uitkering (voor werklozen).*

Bv. *een bestuursovereenkomst = een soort overeenkomst (in verband met het bestuur).*

Naar analogie daarmee is een beheersmodel dus een soort model, en niet een soort beheer.

Wanneer we nu een adjectief toevoegen aan een samenstelling, heeft dat adjectief betrekking op het geheel van de samenstelling, maar dus vooral op het laatste deel.

Bv. *een groen infoblad = een groen blad (de informatie zelf is niet groen).*

Bv. *een hoge werkloosheidsuitkering = een hoge uitkering (het betekent niet dat de werkloosheid hoog is).*

Met andere woorden: een geïntegreerd beheersmodel = een geïntegreerd model (geen geïntegreerd beheer). Maar in het Frans schrijven we 'intégrée', omdat het bij 'la gestion' hoort en niet bij 'le modèle'.

Aangezien het dus over een geïntegreerd beheer gaat en niet over een geïntegreerd model, moeten we 'model van geïntegreerd beheer' schrijven.

4.1.8 Kortgeding of kort geding

Vraag: *Is het 'kortgeding' of 'kort geding'?*

Antwoord: *Beide vormen zijn correct, de schrijfwijze hangt af van het taalgebied.*

Uitleg

Kort geding/kortgeding is een officiële juridische term. De **spelling** hangt af van het **taalgebied**: in **Nederland** wordt **'kort geding'** als een woordgroep beschouwd en krijgt ieder afzonderlijk deel een klemtoon. In **België** wordt het daarentegen als een samenstelling beschouwd: **'kortgeding'**, waardoor enkel het eerste deel de nadruk krijgt. **Beide** spellingen worden **aanvaard**, maar zijn dus afhankelijk van het taalgebied waarin ze worden gebruikt.

Enkelvoudsvorm

In de enkelvoudsvorm blijft **'kort'** **altijd onverbogen** en wordt het dus niet aangepast wanneer het wordt voorafgegaan door een lidwoord of door een aanwijzend/bezittelijk voornaamwoord.

Bv. Het kort geding gaat van start.

Bv. Dat slepende kort geding bleef duren.

Bv. Voor deze advocaat is het zijn derde kort geding.

Meervoudsvorm

De meervoudsvorm is iets ingewikkelder omwille van de twee mogelijke spellingen. Afhankelijk van het taalgebied zijn er dus **drie mogelijkheden**:

kort gedingen

kortgedingen

korte gedingen

De **laatste vorm** is echter **niet aan te raden**, want het zou ook kunnen **verwijzen naar** de eigenschap van het kortgeding, het feit dat de kortgedingen niet lang duurden en dus **kortdurend** zijn. De meest frequente meervoudsvorm is kort gedingen, zo kan je ook duidelijk maken dat het om een vaste vorm gaat.

Tip

Om problemen met de enkelvoudsvorm- en meervoudsvorm te vermijden, **kies je in België best voor 'kortgeding'**, wat hier ook de meest gangbare vorm is.

4.1.9 Voorafgaandelijk, voorafgaand en vooraf

Vraag: *Is het ‘Zonder voorafgaandelijke toelating kan de dienst de ingediende kilometers niet uitbetalen.’ of ‘Zonder voorafgaande toelating kan de dienst de ingediende kilometers niet uitbetalen.’?*

Antwoord: *In het bovenstaande voorbeeld is enkel ‘voorafgaande’ juist. Voorafgaandelijk en voorafgaand hebben een andere grammaticale functie.*

Uitleg

Voorafgaandelijk is een bijwoord. Een bijwoord geeft informatie over een adjectief (bijvoeglijk naamwoord) of een werkwoord. Dat betekent dat we voorafgaandelijk nooit kunnen gebruiken in combinatie met een zelfstandig naamwoord. Een voorafgaandelijke toelating bestaat dus niet.

Een toelating kan wel voorafgaandelijk worden gegeven, maar ook hier kies je beter voor de eenvoudigere variant vooraf. Voorafgaandelijk is namelijk relatief formeel en archaïsch.

Schrijf dus liever: ‘Hiervoor moet vooraf toelating worden gegeven.’

Hetzelfde geldt ook voor andere combinaties met voorafgaandelijk, het zijn dus:

voorafgaande werkzaamheden

voorafgaande opzoeken

voorafgaande opmerkingen

voorafgaande kennisgevingen

voorafgaande akkoorden

voorafgaande mededelingen

...

4.1.10 Kost of kosten

Vraag: *Is het 'Deze meerkost zal geleidelijk aan worden bereikt.' of 'Deze meerkosten zullen geleidelijk aan worden bereikt.'?*

Antwoord: *In het bovenstaande voorbeeld is enkel 'meerkosten' juist.*

Uitleg

In de betekenis van 'prijs', 'wat we betalen of uitgeven', kunnen we het woord 'kost' **enkel in het meervoud** gebruiken. 'Kost' in het enkelvoud betekent namelijk eten.

Alleen in een aantal vaste uitdrukkingen kan de enkelvoudsvorm 'kost' wel.

Nog een paar voorbeelden zijn:

de kost winnen

aan de kost komen

iets doen voor de kost

In alle andere gevallen spreken we van **kosten**.

De correctie versie van de zin is dus: Deze **meerkosten / extra kosten** zullen geleidelijk aan worden bereikt. Geen liefhebber van het woord meerkosten? Een alternatief is meerprijs, dat mag wel gewoon in het enkelvoud blijven.

4.2 Leenvertalingen

4.2.1 Uit het Frans

4.2.1.1 Bilan - cumul

Vraag: *Is het 'bilan/cumul' of 'balans/cumulatie'?*

Antwoord: *Correct zijn 'balans' en 'cumulatie'.*

Uitleg

In **België** worden soms de woorden **bilan** en **cumul** gebruikt.

Bv. Tijdens het eerste gesprek wordt het bilan opgemaakt van de sterke en zwakke punten van de werkloze.

Bv. In oktober 2009 werden 34 322 nieuwe gevallen van mogelijke cumul gedetecteerd.

Dat gebruik is echter **geen standaardtaal**. Wel juist zijn de woorden **balans** en **cumulatie**.

Bv. Tijdens het eerste gesprek wordt de balans opgemaakt van de sterke en zwakke punten van de werkloze.

Bv. In oktober 2009 werden 34 322 nieuwe gevallen van mogelijke cumulatie gedetecteerd.

Opmerkingen

Naast balans, kunnen we desgevallend ook overzicht, verslag of terugblik gebruiken.

Bv. Tijdens het eerste gesprek wordt een overzicht gemaakt van de sterke en zwakke punten van de werkloze.

4.2.1.2 Weerhouden

Vraag: *Wat is de betekenis van het woord 'weerhouden'? En kan het gebruikt worden in de betekenis van 'retenir'?*

Antwoord: *Nee, 'weerhouden' betekent 'afhouden van, tegenhouden, terughouden, beletten'.*

Uitleg

'**Weerhouden**' in de betekenissen '**in aanmerking nemen**', 'selecteren' of 'rekening houden met' wordt vaak gebruikt in België maar is **geen standaardtaal**.

Correct zijn dus bijvoorbeeld:

Het slechte weer weerhield de bouwvakkers ervan op de werf te gaan werken.

De informaticastoring weerhield de controleurs ervan hun verslag te schrijven.

Zijn statuut weerhield hem ervan uitkeringen te ontvangen.

Voorbeelden van het foutieve gebruik van ‘weerhouden’:

Er werden acht kandidaturen ingediend (waarvan vijf weerhouden).

In de initiële begroting 2006 werden 482 400 fysieke eenheden weerhouden.

Alle offertes worden weerhouden voor verder nazicht.

Oplossing

‘Weerhouden’ moet worden **vervangen door andere werkwoorden** of uitdrukkingen: kiezen, in overweging nemen, selecteren, aanwijzen, aanstellen, rekening houden met ...

Enkele voorbeelden:

Bv. *Er werden acht kandidaturen ingediend (waarvan vijf geselecteerd).*

Bv. *In de initiële begroting 2006 werd rekening gehouden met 482 400 fysieke eenheden.*

Bv. *Alle offertes worden in overweging genomen voor verder nazicht.*

4.2.1.3 ‘Op punt zetten’ of ‘Op punt stellen’?

Vraag: *Is het op punt zetten of op punt stellen?*

Antwoord: *Enkel ‘op punt stellen’ is standaardtaal in België.*

Uitleg

Iets op punt stellen is een leenvertaling van het Franse ‘mettre au point’. De uitdrukking is enkel in België standaardtaal. In het hele taalgebied zijn, afhankelijk van de context, werkwoorden als bijstellen, regelen, afstellen, bijwerken, afwerken, ergens de laatste hand aan leggen, preciseren, uitwerken en in orde brengen / maken standaardtaal.

Bv. *De lay-out van het jaarverslag moest nog op punt worden gesteld / Aan de lay-out van het jaarverslag moest de laatste hand nog worden gelegd.*

Bv. *Het ontwerp van koninklijk besluit zal volgende week op punt worden gesteld / in orde worden gebracht.*

Volgens het Vlaams woordenboek is ook ‘op punt zetten’ gebruikelijk. Het is echter geen algemeen aanvaarde standaardtaal in Vlaanderen.

Bij uitbreiding

Als we iets ‘op punt hebben gesteld’, staat het op punt. ‘Op punt staan’ is ook een uitdrukking die enkel in België standaardtaal is. Onze noorderburen verkiezen andere constructies, zoals ‘iets is in orde’.

Bv. *De nieuwe toepassing TOM staat eindelijk op punt / is eindelijk in orde.*

4.3 Specifieke RVA-terminologie

4.3.1 Terminologie in verband met de reorganisatie

In het kader van de reorganisatie van de RVA in 16 entiteiten en in procesmatig beheer, zijn er een heleboel nieuwe woorden ontstaan. Denk maar aan nieuwe functies, nieuwe processen en de bijhorende afkortingen. Het is dan ook belangrijk dat we die nieuwe termen allemaal op dezelfde manier schrijven.

In de onderstaande tabel zijn de meest voorkomende reorganisatiegerelateerde termen opgenomen.

FR	NL	
Fonctions	Functies	Remarques / Opmerkingen
le gestionnaire de processus (GP)	de procesbeheerder (PB)	
le coordinateur de processus (CP)	de procescoördinator (PC)	
le gestionnaire de processus Admissibilité	de procesbeheerder Toelaatbaarheid	
le gestionnaire de processus Indemnisation	de procesbeheerder Vergoedbaarheid	
le gestionnaire de processus Interruption de carrière/ Crédit-temps (IC/CT)	de procesbeheerder Loopbaanonderbreking/ Tijdskrediet (LO/TK)	
le gestionnaire de processus Contrôle	de procesbeheerder Controle	
le gestionnaire de processus Front office	de procesbeheerder Frontoffice	Hier schrijven we 'Frontoffice' met een hoofdletter, omdat het net als 'Vergoedbaarheid' en 'Toelaatbaarheid' is de benaming is van het proces (idem in het Frans)
le gestionnaire de processus Vérification	de procesbeheerder Verificatie	
le directeur d'entité	de entiteitsdirecteur	
le go between	de go-between	NL: koppelteken voor Engelse samenstellingen waarvan het tweede lid een voorzetsel is

Termes propres à l'ensemble des processus	Termen gerelateerd aan alle processen	Remarques / Opmerkingen
le manuel de processus	het procesboekje	
l'entité solo	de solo-entiteit	NL: koppelteken want 'botsende klinkers'
l'entité multi	de multi-entiteit	NL: koppelteken want 'botsende klinkers'
la réunion de réseau	de netwerkvergadering	
la gestion par processus	het procesmatig beheer	
la gestion des processus	het procesmanagement	
le focus groupe	de focusgroep	
le board de direction	de directieboard	

Termes propres au processus Front office	Termen gerelateerd aan het proces Frontoffice	Remarques/ Opmerkingen
le collaborateur de première ligne	de eerstelijnsmedewerker	
le collaborateur de deuxième ligne	de tweedelijnsmedewerker	
le planificateur central	de centrale planner	
le contact center	het contactcenter	NL: naar analogie met bv. fitnesscenter
le projet Contact clients (CC)	het project Klantencontact (KC)	
le front office (FO)	de frontoffice (FO)	
le back office (BO)	de backoffice (BO)	
le processus Front office	het proces Frontoffice	
le processus Back office	het proces Backoffice	
le processus FO	het FO-proces	
le processus BO	het BO-proces	

Divers	Varia
le prélitige	de prebetwisting
la vidéoconférence	de videoconferentie
le processus Admissibilité	het proces Toelaatbaarheid
le processus Vérification	het proces Verificatie
le processus Contrôle	het proces Controle
le processus Indemnisation	het proces Vergoedbaarheid
le processus Interruption de carrière Crédit-temps (IC/CT)	het proces Loopbaanonderbreking Tijdskrediet (LO/TK)

4.3.2 Terminologie 'geneesheer' en 'arts' naar aanleiding van een nieuwe wet

In augustus 2017 verscheen er een nieuwe wet, de wet houdende diverse bepalingen inzake gezondheid, waarin staat dat het woord 'geneesheer' voortaan overal wordt vervangen door 'arts'.

Dokters zijn immers al lang niet meer uitsluitend mannen. Het werd dus hoog tijd dat de terminologie een update kreeg. De Orde der artsen heeft de stap al eerder gezet en noemt zich sinds 2015 niet langer de Orde der geneesheren.

Ook bij de RVA springen we mee op de artsenkar.

Deze wetswijziging zorgt ervoor dat we voortaan dus enkel nog spreken over artsen, ook in samenstellingen, het is dus:

adviserend arts

arbeidsarts

arts-directeur

arts-specialist

hoofdarts

...

4.4. Schrijftaal of spreektaal

4.4.1 Op het vlak van of op vlak van

Vraag: *Is het ‘op vlak van loopbaanonderbreking’ of ‘op het vlak van loopbaanonderbreking’?*

Antwoord: *Juist is ‘op het vlak van’.*

Uitleg

Het **weglaten** van het lidwoord in deze vaste verbinding is **kenmerkend** voor de **spreektaal**, maar komt **ook** vrij veel voor in **geschreven taal**. In verzorgde schrijftaal is het **weglaten** van het lidwoord **niet** voor iedereen **aanvaardbaar**.

De uitdrukking **‘op het vlak van’** wordt gebruikt in de betekenis **‘betreffende’, ‘wat betreft’, ‘op het gebied van’**.

Bv. De RVA is een pionier op het gebied van datamining en datamatching.

Bv. Er zijn regio’s die minder goed scoren op het vlak van werkloosheid.

Opmerking

*‘Op het vlak van’ wordt meer gebruikt in **België** dan in Nederland, ‘op het gebied van’ is in het **hele taalgebied gangbaar**.*

Bijzonderheid

In **constructies** met een **bijvoeglijk naamwoord** en **zonder ‘van’** is het **weglaten** van het lidwoord algemeen aanvaard. Het is echter **niet verboden** om het lidwoord **wél te schrijven**. Als het lidwoord wél wordt vermeld, moet het **bijvoeglijk naamwoord** worden **verbogen**.

Bv. De ecologische voordelen van EMAS vertalen zich ook op economisch vlak.

Bv. De ecologische voordelen van EMAS vertalen zich ook op het economische vlak.

Tip

In sommige contexten is het mogelijk om een **andere formulering** te kiezen, bijvoorbeeld **‘wat betreft’** of **‘betreffende’**, of een **voorzetsel**.

Bv. Op de RVA-website vind je informatie over werkloosheid.

Bv. Op de RVA-website vind je informatie betreffende de werkloosheid.

Bv. Op de RVA-website vind je informatie wat de werkloosheid betreft.

4.5 Brieven en e-mails

4.5.1 Aansprekingen in brieven en e-mails

Vraag: *Welke aansprekingsformules gebruiken we in brieven en mails?*

Antwoord: *Afhankelijk van de geadresseerde en de context zijn er verschillen.*

Uitleg

Er bestaan heel wat verschillende manieren om je correspondent via e-mail of brief aan te spreken. Vraag is: wat is de juiste manier en welke aanspreking is geschikt voor welke context?

Formele context

In een formele context geniet 'Geachte heer' of 'Geachte mevrouw' de voorkeur. In plaats van mevrouw of heer mag 'Geachte' ook worden gecombineerd met een zelfstandig naamwoord:

Bv. *Geachte lezer, Geachte collega, Geachte klant*

Als de naam en het geslacht van de geadresseerde gekend zijn, is het het best om 'Geachte heer' of 'Geachte mevrouw' te combineren met de familienaam.

Bv. *Geachte heer Keulemans, Geachte mevrouw Wouters*

Als je het geslacht niet weet, maar de familienaam wel, zijn de volgende opties mogelijk:

Bv. *'Geachte heer, geachte mevrouw Janssens' – Geachte heer of mevrouw Janssens' – 'Geachte heer/mevrouw Janssens'*

Je kan die aansprekingen ook onder elkaar schrijven:

Geachte heer

Geachte mevrouw

Onthoud dat hoe meer informatie gekend is (geslacht, familienaam), hoe meer elementen de aanspreking telt.

Informele context

In minder formele brieven en mails, bijvoorbeeld als je de geadresseerde goed kent, kunnen we ook 'Beste + voornaam' of 'Dag + voornaam' gebruiken.

Bv. *Beste Peter, Beste collega's, Dag Wouter*

Te vermijden

In België volgt er na 'Geachte' en 'Beste' vaak niets, het wordt dan zo zelfstandig als aanhef gebruikt. Dat principe wordt echter niet door iedereen aanvaard en kan beter worden vermeden.

Ook als je groepen mensen aanspreekt, zoals leden van een commissie of medewerkers van een bepaalde dienst, is het beter om 'Geachte' of 'Beste' niet zonder een zelfstandig naamwoord te gebruiken.

Bv. *Geachte dames en heren, Geachte commissie, Geachte leden van het beheerscomité*

Extraatjes

De aanspreking ‘Mijnheer’ is niet gangbaar in geschreven taal. In brieven of mails is het beter om ‘Meneer’ te gebruiken. Mijnheer kan echter wel worden gebruikt om de lezer in een bepaalde functie aan te spreken:

Bv. Mijnheer de minister, Mijnheer de voorzitter, Mevrouw de kabinetschef, Mijnheer de directeur.

Advocaten worden aangeschreven als ‘Meester’.

Na de aanspreking volgt volgens de BIN-norm – de norm ‘Indelen en typen van documenten’ van het Bureau voor Normalisatie – geen komma (hetzelfde geldt voor de slotformule). De eerste zin onder de aanspreking begint dan met een hoofdletter.

Je mag wel een komma schrijven na de aanspreking, maar dan moet je dat ook doen in de slotformule en dan moet de eerste zin onder de aanspreking met een kleine letter beginnen.

Last but not least

En om af te sluiten zoals we begonnen zijn:

‘Geachte lezers,

Beste collega’s’

Als je de lezer formeel aanspreekt (‘Geachte’) maar toch duidelijk wil maken dat je een informele band met de lezer hebt of wil hebben (‘Beste’), kan je een formele aanspreking met een informele aanspreking combineren.

5 Bronnen

- <http://taaladvies.net>
- <http://www.vrt.be/taal/>
- <http://taaltelefoon.vlaanderen.be/>
- <https://onzetaal.nl/taaladvies/>
- <http://www.kuleuven.be/communicatie/>
- Technische Handleiding – regels voor de officiële spelling van het Nederlands
- <http://www.taaltelefoon.be>

